Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען — היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 47 | Łódź, Wtorek, 24 lutego 1931 r. | נייַנטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דינסטאַג, ז' אדר תרצ"א | № 47

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

גראַנדיעזע לויה פון פערשטאָרבענעם אגודה־פיהרער אלי' יוסף קירשברוין

וו אַ ר ש אַ, 23. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) נעכטען איז פאָרגעקומען די ל"יה פון פערשטאָרבענעם אַגודה־פיהרער אלי' יוסף קירשברוין.

זונטאָג ביינאַכט האָבען אין דער וואוינונג פון פערשטאָרבענעם דיזשורירט אַגודה־פאָרשטעהער און אויך אַ פאָליציי־אישע עהרען־וואַך, אין אווענד איז געקומען צו פאָהרען פון פראַנקפורט אַם מיין די עלטסטע טאָכטער פון פערשטאָרבענעם, אַריינקומענדיג אין שטוב האָט זי ספאַזמירט און אַ לענגערע צייט געחלשט.

אַ שעה פאַר דער לוי' איז געקומען אַ פאָרשטעהער פון מיניסטאָרען־ראַט און געבראַכט אַנ־אָרדען פאָלאָניא רעסטיטוטא, וואָס האָט געזאָלט איבערגעגעבען ווערען דעם פערשטאָרבענעם מיט עטליכע וואָכען צוריק, נאָר צוליב דעם, וואָס דער פרעזידענט איז נישט געווען אין ווארשא, איז דער אָרדען נישט איבערגעגעבען געוואָרען.

12 אַ זייגער בייטאָג האָט געריהרט די לויה פון טרויער־הויז.

פאַראויס איז געגאַנגען אַ יודישער לעגיאָנער, וועלכער האָט אויף אַ קישעלע געטראָגען דעם אָרדען. נאָך דער עגלה זענען געגאַנגען די זוהן און קרובים.

מצד דער רעגירונג זענען געווען פערטרעטען: דער דעפּאַרטאַמענט־ דירעקטאָר סוכענעק, וועלכער האָט פערטרעטען דעם אינערן־מיניסטער, אַ שליח פון בילדונגס־מיניסטער, אַ פאָרשטעהער פון פרעמיער סלאַוועק, דער שעף פון מלוכה־פרעזידענטס קאַנצעלאַריע.

מצד'ן ב. ב.־קלוב זענען געווען פערטרעטען די דעפּוטאַטען: יענדזשעוויטש, האַלובקא און בערקענמייער; מצדן מאַגיסטראַט — וויצע פרעזידענט שפּאַטאַנסקי און לאַווניק ד"ר ביכאָווסקי, פאָרשטעהער פון אַלע יודישע אינסטיטוציעס, דער גאַנצער ראַבינאַט, קהלה־ראַט און קהלה־פערוואַלטונג מיט'ן פרעזעס פאַרבשטיין בראש. דעם גערער רבי האָט פערטרעטען זיין ברודער ר' משה בצלאל אַלטער. די יודישע סענאַטאָרישע דעפּוטאַטען און אַ אומגעהויער גרויסער עולם.

די אָרדנונג האָט געהאַלטען די פאָליציי.

אויפ'ן בית עלמין האָבען אָבגעגעבען קאָנדאָלענצען די דעפּוטאַטען סוכענעק און האַלובקא.

אַ מיטגעפיהל־דעפּעשע איז אָנגעקומען פון קאָלאָ־פרעזעס ד"ר טאָן.

ביים אָפענעם קבר האָט דער ערשטער געהאַלטען אַ הספד הרב קאנאל.

דעפּ. האלובקא האָט געהאַלטען א טרויער־רעדע, וואָס האָט געדויערט אַנדערטהאַלבען שעה. דער רעדנער האָט געריהמט דעם פערשטארבענעמס גרויסען פּאַטריאָטיזם און האָט אָנגעוויזען, אַז ער איז געווען אַ יודישער פּאָליטיקער, וועלכער האָט פערשטאַנען צו פעראייניגען דעם קאַמף פאַר יודישע גלייכבערעכטיגונג מיט אַ פולשטענדיגע לאָיאַליטעט צו די מלוכה־אינטערעסען. ווייטער האָט דער רעדנער דערמאָנט דעם בריף, וואָס דער פערשטארבענער האָט געשריבען צום מאַרשאַל פּילסודסקי און האָט בעטאָנט, אַז דער דאָזיגער בריף איז געווען דעם פערשטאָרבענעמס פּאָליטישע צוואה און וועט בלייבען אַן אייביגער אָנדענקען.

אין נאָמען פון דער רעגירונג, פון פרעמיער סלאַוועק — האָט דער רעדנער פערענדיגט — גיב איך אָפּ דעם לעצטען כבוד דעם פערשטארבענעם, פיהרער, זיין נאָמען וועט אייביג לייכטען צווישען אונז

ווייטער האָבען געהאַלטען הספדים דעפּ. הרב לעווין, טראַקענהיים, ד"ר ביכאָווסקי, ד"ר מיזעס, הרב קאַפּלאַן און הרב שאַפּירא.

נאָכ'ן אויסהערען דעם קדיש איז דער גראַנדיעזער עולם זיך פונאַנדערגעגאַנגען אין טיפען טרויער.

Lekarz-dentysta

Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 33-108

נעמט אָן פון 10—2 נאָכמ. און פון 4—7 אָווענד.

לאָדזער יודישער קאַמער־טעאַטער

נייער „ארט"

אין ווייסען זאַל מאַנטייפעל זאכאדניא 43

קינסטלערישער לייטער: משה בראָדערזאָן.

היינט, דינסטאַג, דעם 24־טען פעברואַר ד. י., 9.15 אין אָווענד

רעצטער טאָג

פון גרויסען 4־טען פראָגראַם א. נ.:

„ס'רעדט זיך"

פ ר אָ ג ר אַ ם: 1) פּראָלאָג, 2) טויטע חסידים, 3) ביכער, 4) אין זאַקאָפּאַנע, 5) ארבייטסלאָזער, 6) פאר חופה־וקדושין, 7) בעלי־עגלות, 8) אויף א שטיקעל ראַדיאָ, 9) דער שליסעל, 10) אויפ'ן באַל, 11) מאַנטעפיאָרע ביי ניקאָלײַ דעם ערשטען. 12) אַרטעקסאָ, 13) צ'אָט—די—קי מ'אָט—די—קי.

אַנסאַמבל לויט א.ב. פ ר ו י ע ן: זיסעלע גירל, מרים דזשלסקאַ, לאָלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פעטערמאַן. מ ע נ ע ר: ה. אַלטמאַן, שמואל גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטל קאַן, יעקב ריינגלאַס, ישראל שומאַכער, יוסף שיפער

טעקסטען: מ. בראָדערזאָן, דער טונקעלער און אַוטרשטעגקע. מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאַן. דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: י. ברוינער, טענץ און פּלאַסטיק: ז. קרושבנא און מ. עלפערן, רעזשי—דזשיגאַן, שומאַכער. מוזיק־לייטער—ה. רובין, ליכט־עפעקטען—יערזי. בינע־אינספעקטאָר—מ. קאַן.

פרייזען פון 80 גר. ביז 3 זל.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום־טובים א גאַנצען טאָג

מאָרגען, מיטוואָך שפּילט דער „ארט"־אַנסאַמבל אין טאָמאַשאָוו.

דאָנערשטאָג, דעם 26־טען פעברואַר ד. י. ווערט צוליב דער גענעראַל־פּראָבע פון 5־טען פּראָגראַם נישט געשפּילט.

פרייטאָג ד. 27 פעבר. פּרעמיערע פון 5־טען פּראָגראַם

זאַל פילהאַרמאָניע: מאָרגן, מיטוואָך, ד. 25־טען, 9 אָווענד נאַרוטאָוויטשאַ 20. נור 1 קאָנצערט פון בעוו. 7־יעהריגען חזנדל

נחומ'ל עפּשטיין

וועלכער האָט אויפגעטרעטען אין ווארשאָ מיט'ן גרעסטען ערפאָלג, ביי אויספערקויפטע הייזער.

וואָס שרייבט מ. קיפּנים וועגן נחומלען אין „היינט"? לעזט!

האָבען מיר די היינטיגע וואָך א חזנ'דל: נחומ'ל עפּשטיין — אין זאַל פון קאָנסערוואַטאָריום און אין „סקאַלא"־טעאַטער.

חזנים פעהלט אונז ברוך השם נישט די לעצטע צייט אין ווארשאָ — גרויסע חזנים ווי די בערען.

די סענסאַציע דאָס מאָל איז—פונקט דער היפך: נישט די גרויסקייט...

— א 7־יעהריגער חזנ'דל, וועלכען מען דאַרף אַרויפשטעלן אויפ'ן בענקאָל און אַראָפּנעהמען פון בענקעלע, זינגט ווי אַלע גרויסע חזנים, תפלות מיט פאָלקס־לידער מיט דעם זעלבען „הבט משמים", „רחם נא". די זעלבע דרעהדלעך, מיט די זעלבע תנועות, און זעלבע קונצען מיט'ן פערגעהן און פאַלצעט מיט'ן אַנטון די יאַרמולקע מיט'ן טלית'ל

ביי די תפלות און אויסטון זיי ביי די פאָלקס־לידער, פונקט ווי די גרויסע חזנים, און מיט'ן שאָקעל טון מיט'ן קאָפּ צו דער פיאַניסטין פאַר'ן אָנהויב פון זינגען—אַלאַ יאָסעלע ראָזענבלאַט...

נחומ'ל עפּשטיין זינגט ווי א קינד. דאָס, וואָס ס'איז צו בעוואונדערן אין „קינד", איז די מוזיקאַלישקייט זיינע. ער זינגט זעהר ריטמיש, ריטמישער ווי אנדערע אַלטע חזנים, האַלט זיך אויסגעצייכענט אין טאָנאַרט, רוהיג און מיושב'דיג, נישט ווי א קינד, נאָר ווי א מיושב'דיגער חזן מיט א בייכעל...

אז א גרויסער חזן אין אי־אי־אי, אין דאָך א 7־יעהריג חזנ'דל א גאַנצע סענסאַציע און פאַר טאַטעס און מאַמעס פון קליינע קינדער — [illegible] און אוודאי.

פאָלקס־אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

היינט, דינסטאָג, דעם 24/2, 8.30 אָווענד אין לאָקאַל פון דער ציוניסט. אָרגאַניז. (צעגעלנ. 4)

פאָרלעזונג (אין דער יודישער שפּראַך)

א.ד.ט. „די ליטעראַטור פון אוראַלטען אָריענט"

רעפערענט: ד"ר משה פריילד.

מאַשין־מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה־מעהל, אייער־פערפעל און סובאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט־בעקאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערביע

נ. ווינבערג

38 פּיעטריקאָווער 38

:-: טעל 143-82 :-:

בעקאַנטמאַכונג.

דער ניי־ערעפענטער „קאַפע־צענטראַל"

זאוואדזקא 14

מאַכט דערמיט בעקאַנט, אַז עס ווערען אַרויסגעגעבען מילכיגע פרישטיק און אָווענט־ברויט פון 4 געננ פון 80 גראָשען ווי אויך כשר'ע געשמאַקהאַפטע מיטאָגען פון 1.50

אויף פערלאַנג ווערט אויך אַהיים געשיקט מיטאָגען. עס ווערען אָנגענומען בעשטעלונגען אויף בעלער און באַנקעטען. אַלס צו מעסיגע פרייזען.

„Café Central"

זאוואדזקא 14, טעל. 192-69. אינה.: פ. רעסלאָן

אַכטונג, הויז־בעזיצער!

די פערוואַלטונג פון הויז־פערוואַלטער־פעראיין, פּילסודסקיעגאָ (וואָסכאָדניאַ) 68/70

נעמט אַן הייזער אין פערוואַלטונג

מיט דער פיהרונג פון מעלדונגען לויט דער לעצטער פעראָרדנונג פון דער מאַכט

פאַר דער פּינקטליכער און עהרליכער דורכפיהרונג פון דער אַרבייט ווערט גאַראַנטירט. דאָס ביוראָ איז טעטיג טעגליך פון 6 ביז 8 אָווענד.

די פערוואַלטונג.

1337

סענסאציאנעלע ווענדונג אין טשענסטאכאווער פראצעס

טשענסטאכאוו, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער פראצעס אין טשענסטאכאוו האט נעכטען אנגענומען א סענסאציאנעלע ווענדונג.

מען האט פערענדיגט דאס אויסהערען די עדות. די סענסאציע איז געווען וועגען דעם אנאנימען בריף, וואס די פרוי גראטקאווא האט דערצעהלט, אז זי האט בעקומען מיט א דראהונג פון טויט־שטראף אויב זי וועט שלעכט עדות זאגען געגען די אנגעקלאגטע.

נעכטען איז אויסגעהערט געווארען א שוועסטער פון דער פרוי גראטקאווא, וועלכע האט דערצעהלט אין געריכט, אז איהר שוועסטער האט איהר געהייסען שרייבען אזא אנאנימען בריף. דאס דאזיגע עדות זאגען האט געטראפען אין זאל ווי א באמבע.

מען האט געמאכט א קאנפראנטאציע צווישען די ביידע שוועסטערן און יענע האט איהר געזאגט אין די אויגען, אז זי האט איהר געהייסען שרייבען דעם בריף און דערביי אנגערופען סמנים, אפילו די אדרעס אויפ'ן קאנווערט האט זי געשריבען.

דער פארזיצער הייסט דעם עדות שרייבען אזא אדרעס און עס ווייזט זיך ווירקליך ארויס פאר'ן זעלבען האנדשריפט.

די פרוי האט אבער ווייטער געטענהט, אז זי האט אזא בריף נישט געהייסען שרייבען.

היינט וועלען רעדען דער פראקוראר און פערטיידיגער.

דער אורטייל וועט ערווארט מארגען.

וועגן אפשאפען די רעליגיעזע קאנטראלעס אין די קהלות

ווארשא, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) הייגט קומט פאר א זיצונג פון דער בילדונגס-קאמיסיע ביים סיים. עס וועט אויך בעטראכט ווערען דער פארשלאג פון דעפ. גרינבוים צו אפשאפען די רעליגיעזע קאנטראלעס אין די יודישע קהלות.

ענין צארישע בעגרעניצונגען
ווידער אויפ'ן טאג=ארדנונג

ווארשא, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) הייגט קומט פאר א זיצונג פון דער יודישער קאמיסיע ביים סענאט. עס וועט בעטראכט ווערען דער פארשלאג אפצושאפען די צארישע בעגרענצונגען.

אונגעהויערע פערפלייצונג איז סיציליע

פארלערמא, 23 (ספ. טעל.) אין סיציליע איז אויסגעבראכען א שרעקליכע פערפלייצונג, עס קומען כסדר אן ידיעות וועגען קאטאס־טראפאלע פאלגען פון דער פערפלייצונג, כמעט די גאנצע שטאט געפינט זיך אונטערן וואסער. אויפ'ן פלאץ סאנטא נאפריא זענען דערטרונקען געווארען 4 פערזאן, די וואסער־לייטונג איז פער־ניכטעט געווארען. אין שטאט פעהלט וואסער צום טרונקען, די האטעלען, וואס געפינען זיך אין די העכערע טיילען שטאט זענען רעקווירירט געווא־רען, פאר די היימלאזע.

פון דער פראווינץ קאטאניא קומען אן דראהענדע ידיעות די סיטואציע פערערגערט זיך מיט יעדען טאג, ווייל דער רעגען הערט גאר נישט אויף.

אחילוק, ווי פון יעקב צו עשו'ן
ארגאן פון בריטישען קאלאניאל=אמט וועגען דעם בריף פון פרעמיער מאקדאנאלד צו דר. וויצמאן

לאנדאן (יט"א) דאס וואכענבלאט „ניר איסט ענד אינדיא מאגאזין", וואס ווערט בעטראכט אלס האלב־אפיציעלער ארגאן פון בריטישען קא־לאניאל־אמט, פערעפענטליכט א לייט־ארטיקעל וועגען דעם בריף פון פרעמיער מאקדאנאלד צו ד"ר וויצמאן. פערגלייכענדיג דעם מאקדאנאלד־בריף מיט דעם ווייס־בוך פון לארד פאספילד, קומט די צייטונג צו דער מסקנא, אז „די שטים פון פרעמיער־מיני־סטער אונטערשיידעט זיך פון דער שטים פון ווייס־בוך, ווי די שטים פון יעקב פון דער שטים פון עשו'ן". ד"ר וויצמאן שרייבט „ניר איסט", האט מיט זיין גייסטרייכקייט און אויסדויער, וואס האבען כאראקטעריזירט זיין גאנצע קאריערע, אבגע־האלטען א בולטען נצחון. די פארזיכטיגקייט לגבי די ציוניסטען פון ווייס־בוך איז אין מאקדאנאלד־בריף פערוואנדעלט געווארען אין א האפנונג פאר די ציוניסטען. די קלאג אדער עלעגיע האט זיך פאר די ציוניסטען פערוואנדעלט אין א שיר פון בעגייס־טערונג, אין א ליד פון מארש צום פראגרעס. עס וואלט געווען גוט פאר א"י, שרייבט ווייטער, „ניר איסט", אויב די אראבער וועלען ארויסווייזען צוטרוי צו דער מאנדאטאר־מאכט און וועלען זיך אויף איהר פערלאזען אין פראגען פון אימיגראציע און באדען־פראבלעם, אויב זיי וועלען ארויסווייזען די גרייטקייט צו געניסען פון די מעלות־טובות, וואס וועלען קומען פון דער יודישער צוזאמענארבייט מיט דער מאנדאטאר־מאכט.

אראבישער אויפרוף צו מוסולמענער

ירושלים, 23. (יט"א טעלעגראפיש) דער אראבישער עקזעקוטיווע האט ארויסגעלאזט אן אויפרוף צו די מוזולמענער פון דער גאנצער וועלט. אין'ם אויפרוף שרייבען זיי, אז מ'מוז זיך אריענ־טירען נאר אויף די אייגענע כחות און נישט פער־לאזען זיך אויף ענגלישע הבטחות. דער בריף פון מאקדאנאלד צו פראפ. וויצמאן איז א בעוויז אז מ'קען זיך נישט שטיצען אויף דער גערעכטיגקייט פון ענגלאנד.

דער אויפרוף ווענדעט זיך אויך צו די אראבער פון סיריען און איראק אז זיי זאלען זיך אנשליסען אין'ם אנטי יודישען באיקאט.

פראפ. וויצמאן ציהט זיך צוריק

לאנדאן, 23. (יט"א טעלעגראפיש) פאר זיין אפפאהר קיין א"י האט פראפ. וויצמאן ערקלערט פאר'ן פערטרעטער פון דער לאנדאנער „צייט" אז ער וועט מעהר נישט איבערנעמען די ציוניסטישע לייטונג און וועט נישט ארויסשטעלען זיין קאנדי־דאטור צום ציוניסטישען קאנגרעס, זיין גאנצע שטרע־בונג איצט איז איבערצוגעבען די לייטונג אין זיכערע הענט.

טויזענדער נישט בעגראבענע קערפערס
וואלגערען זיך אויף די שלאכט=פעלדער ביי ווערדון

מ'האט שוין עטליכע מאל אנגעוויזען, אז אין דער געגענד פון דער פראנצויזישער פעסטונג ווערדון וואו עס האבען זיך אפגעשפילט די בלוטיגסטע שלאכטען אין דער וועלט־מלחמה, ליגען נאך ביז צום היינטיגען טאג טויזענדער נישט־בעגראבענע קערפערס פון פראנצויזישע סאלדאטען. דער דאזיגער פאקט ווערט איצט בעשטעטיגט דורך דעם מיניסטער שאמפעטיע, וועלכער האט אין געהיים געמאכט א רייזע קיין ווערדון.

אין די אקאפעס ביי ווערדון ליגען ביז 10 טויזענד נישט־בעגראבענע קערפערס, שוין איינגעצען אויסגעטרוקענטע. אין דער געגענד פון דואמאן און ווערדון געפינען זיך אנ'ערך 12.500 קערפערס, וועלכע מ'האט נישט בעגראבען אין דער ערד, און ערשט איצט האט מען זיך גענומען איינצולעגען די רעשטלעך אין איינפאכע היל־צערנע יערומנעס.

מיג. שאמפעטיע דע ריבא האט בעת זיין בעזוך אויפ'ן געוועזענעם פראנט ביי ווערדון פעסט־געשטעלט נאך אנדערע גרויזאמע פרטים. נאך איצט, צוועלף יאהר נאך דעם קריג, קאן מען גע־פינען אויפ'ן ארט פון די שלאכט־פעלדער, שטיוועל, פון וועלכע עס זעהען זיך ארויס שטיקער מענש־ליכע פיס. רעגען און ווינד דעקען אויף די ערד און דאן וואלגערען זיך אויף דער אויבערפלעך פערשידענע טיילען פון מענשליכע קערפערס. טייל־מאל ווערען שטיקער פון קערפערס ארויסגעגרא־בען און ארומגעשלעפט איבער דער ערד דורך פערשידענע חיות, וועלכע בלאנקען זיך ארום אי־בער די שלאכט־פעלדער.

פאכמענער האלטען, אז גאר פלאך אונטער דעם ערד־באדען ליגען אנ'ערך 50.000 בעגראבענע סאלדאטען. דער פראנצויזישער מיניסטער, וועלכער איז איבגאנצען דערשיטערט געווארען פון זיינע ענטדעקונגען ביי ווערדון, מיינט, אז מ'וועט מוזען עטליכע מאל אין יאהר געבוי' אונטערזוכען דעם באדען און בעגראבען די טויזענדער קערפערס, וואס וואלגערען זיך ארום אויף דער ערד אדער נישט טיף אין דער ערד.

דער מיניסטער האט אויך ערקלערט, אז דאס שרעקליכע שלאכט-פעלד ביי ווערדון וואלט געדארפט ווייזען די ברייטסטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, כדי אלע זאלען זיך איבערצייגען, וואס דאס איז אזוינס דער קריג און כדי אפ־צושלאגען דעם חשק ביי די, וועלכע ס'ווילט זיך ווידער א מלחמה'לע.

אויך „לויתן" פערלאנגט
מען זאל פערקלענערן די שטייערן

ווארשא, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) אויף א זיצונג פון „לויתן" האבען די פארשטעהער פון דער סאנאציע אין זייערע רעדעס געלויבט די רעגירונג.

דער פרעזעס וויעזשביצקי האט אבער געהאל־טען א שארפע רעדע געגען דער רעגירונג צוליב די צו הויכע שטייערן.

"אויב די רעגירונג וויל ביליגער מאכען די פראדוקציע — האט דער רעדנער אויסגעפיהרט — דארף זי קודם כל פערקלענערן די שטייערן, וועט שוין דאן אלץ ביליגער ווערען.

א בעסטיאלישער לעהרער
א שילער האט זיך אויפגעהאנגען, ווייל מען האט איהם בעשטראפט מיט קארצער

לעמבערג, 23 (טעלעפאניש) אין שטע־טיל דאלינא, נעבען סטרי, האט א לעהרער פון גימנאזיע בעשטראפט דעם שילער הארוויץ מיט קארצער אויף 8 שעה.

דער שילער האט זיך אויפגעהאנגען און מען האט איהם געפינען שוין א טויטען.

ארעסטירט 2 יודען

בוקארעשט, 23. (יט"א טעלעגראפיש) אין קלויזענבערג זענען ארעסטירט געווארען 2 יודען, וועלכע ווערען בעשולדיגט, אז זיי האבען געוואלט געבען שוחד דער פאליציי.

סאציאליסטען קעמפען ווייטער געגען מאנארכיע אין שפאניען

מאדריד, 23. (ספ. טעל.) היינט איז פער־עפענטליכט געווארען אנ'ערקלערונג פון דער סאצ־יאליסטישער פארטיי, אז נאך א צווייטאגיגע בע־ראטונג האט די פארטיי בעשלאסען ווייטער צו פיה־רען א קאמף געגען דער מאנארכיע און פאר אייג־צופיהרען א רעפובליק אין שפאניע.

„קלוב פון צום טויט פער'משפט'ע"
בעסיעדאווסקי איז דער גרינדער

פאריז, 23. (ספ. טעל.) אין פאריז איז געעפענט געווארען א קלוב, וועמענס מיטגלידער עס בעשטעהען פון געוועזענע סאוויעטישע בעאמטע, וועלכע זענען פעראורטיילט געווארען צום טויט פאר נישט וועלען צוריקקומען קיין מאסקווע.

דער גרינדער פון דאזיגען קלוב איז דער בע־ריהמטער בעסעדאווסקי. דער קלוב צעהלט 100 מיטגלידער.

אלע האבען אונטערגעשריבען דעקלאראציעס, אז זיי וועלען אנווענדען אלע כחות מעגליך צו מאכען דאס אומוואַרפען די סאוויעטישע ארדנונג.

פראצעס געגען 7 פיהרער פון סעלראפ

לעמבערג, 23 (טעלעפאניש) דא האט זיך אנגעהויבען דער פראצעס געגען 7 פיהרער פון סעלראפ, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין שטעהען אין קאנטאקט מיט די קאמוניסטען.

אלס פערטיידיגער טרעט ארויס אדוו' לאנדאו.

א גרויסע שרפה אין ווארשא

ווארשא, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) אויף מאראנאוו 33 איז אויסגעבראכען א גרויסע שרפה אין הערש עסטרייכערס בענזין געוועלב.

די שרפה האט זיך זעהר שנעל פערשפרייט און נאך פיל מיה איז די פייערלעשער געלונגען איינצולעשען די שרפה.

עסטרייכער, א יונגעל און א פייערלעשער זענען פערוואונדעט געווארען.

ארעסטירט דעם קאמוניסטישען דעפ. בורזינסקי אין פיעטריקאוו

פעטריקאוו, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען האבען די קאמוניסטען איינגעארדענט אין פעטריקאוו א מיטינג.

פאליציי האט דעם מיטינג צוטריבען.

אויפ'ן גאס האבען זיך אבער פערזאמעלט גרופען, וואס זענען אויך פונאנדערגעטריבען גע־ווארען.

דער הויפט רעדנער איז ארעסטירט געווארען. ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען איז דער ארעסטיר־טער דער דעפוטאט סטאניסלאוו בורזינסקי, וועל־כער איז באלד בעפרייט געווארען.

6 ארעסטירטע פערזאן זענען געבליבען אין ארעסט.

כשר — דער קריזיס איז געענדיגט!!! — כשר

יעצט קען זיך שוין יעדער איינער ערלויבען צו בעזוכען מיין

היגיענישן רעסטאראן וואסכאדניא 39 פראנט, 2. שט.

:—: וועלכער געפינט זיך אויף :—:

וואו עס ווערט טעגליך ארויסגעגעבען

געשמאקע און נאהרהאפטע מיטאגען צו גאנץ ביליגע פרייזן

כדי יעדער איינער זאל קענען געניסען פון מיין ערשטקלאסיגע קיך, וואס געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון אינהאבער הערמאן לעווינסקי.

בעמערקונג: אין דער צייט פון מיטאג ווערט געגעבען ראדיא=קאנצערטען פון דער גאנצער וועלט.

1327

אכטונג, קאנדיטאר-מייסטער!

היינט, דינסטאג, דעם 24. ד.ה. 7 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון צענטר־אלען יודישען האנדווערקער-פערבאנד (פאלודניאווא 4)

די פייערליכע ערעפנונג פון

קאנדיטאר=צעך

אין לאדז און אומגעגענד צוזאמען מיט דער ענטהילונג פון צעך=פאהן.

בעמערקונג: די קאנדיטארס, וועלכע האבען זיך נאך נישט רעגיס־טרירט, דארפען זיך מעלדען שבת אוונד און זונטאג ד. 22. ד.ח. פון 5–9 אוונד אין לאקאל פון צענטר. יוד. האנדוו. פערבאנד, פאלודניאווא 4. די קאנדיטארס, וואס וועלען זיך נישט רעגיסטרירען, וועלען נישט ווערען אר־געלאזט צו דער ערעפנונג.

די ארגאניזיר=קאמיסיע.

געזעלש. „אוונט=קורסן" אפטיילונג לאדזש.

מארגן, מיטוואך, דעם 25-טן פעברואר ד. י. 8 א זייגער אוונט קומט פאר אין לאקאל פון ייד. פאלקס=טעאטער, זגערזשער 17

א פארלעזונג פון ה' זרבבל

א. ד. ט.

„פאספילדס „ווייס-בוך" און מאקדאנאלדס פירוש"

טעזן: אימפעריאליסטישע אינטערעסן און ווירטשאפטליכע פראצעסן— פארשונגען פון קאמיסיעס און פאקטן פון לעבען — סאציאלע קעגנזאצען און נאציאנאלע רייבונגען — באלפורס דעקלאראציע, פאספילדס „ווייס-בוך" און מאקדאנאלדס פירוש — יידישע אגענץ און יידיש-אראבישע פארייניקונג — וויצמאן, זשאבאטינסקי און דער יידישער ארבעטער — דער וועלט-קאנגרעס אין בערלין און די מעשים אין פתח-תקוה — ווער מיט וועמען.

בילעטן צו 50 און 75 גר. צו באקומען אין באראכאוו-ביבליאטעק און אין פליישער-פארין, בזשעזשינער 5.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז 24 פעברואר 1931

טויזענדער אמעריקאנער פרויען

קעמפען פאר אריינלאזען זייערע מענער אין לאנד

הובער האט מיט זיינע נייע פעראָרדנונגען צובראכען זייערע לעבענס

(בריף פון ניו-יארק)

ביז איצט זענען מיר געוואוינט געווען אין אַמעריקאַ צו הערען פון עגונות אויף יענער זייט ים. באַלד נאָך דער מלחמה האָבען די רבנים, ראַבינאַטען, געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס און כלל-טהוער אונטערגענומען אַן׳אַקציע לטובת די צעהנדליגער טויזענדער עגונות, וואָס זענען אומ-גליקליך געוואָרען צוליב דעם כאַאָטישען מלחמה-צושטאַנד. ביז היינט נאָך איז די יודישע פרעסע אין פוילען פול מיט אַזעלכע בעקאַנטמאַכונגען, וואו די ראַבינאַטען בעטען יודען אין אַמעריקאַ גע-פינען דעם און יענעם מאַן, וועלכער איז פער-פאַלען געוואָרען און איבערגעלאָזט אַ ווייב מיט קינדער אויף גאַס בעראָט.

איצט האָבען מיר שוין דאָ אייגענע עגונות אַנ׳אַרמעע יונגע יודישע פרויען וואָס זענען גע-בליבען ווי אויפ׳ן וואַסער. עס איז אָבער אַ גרוי-סער אונטערשיד צווישען די עגונות אין אייראָפּאַ און אונזערע אַמעריקאַנער. יענע זענען פערלאָ-זען געוואָרען דורך זייערע מענער אָדער די מענער זענען פערפאַלען געוואָרען אין די שלאַכטען אָדער געפאַנגעשאָפּטען. דאָ ווייסען די פרויען וואו זיי-ערע מענער זענען און נאָכמעהר, די מענער ריי-סען זיך צו זייערע ווייבער, נאָר דאָס געזעץ, דאָס בייזע אונבארמהנות׳דיגע געזעץ דערלאָזט נישט די פאַמיליעס זאָלען פעראייניגט ווערען. זייערע אַמעריקאַנער עגונות זענען בערויבט געוואָרען פון געזעץ און זיי קומען איצט מיט גערעכטע טענות צו דער אַמעריקאַנער רעגירונג: מאַכט אונז נישט אומגליקליך אויפ׳ן גאַנצען לעבען, צוברעכט אונז נישט אונזערע לעבענס.

ווי גרויס איז די צאָהל פון דעם מין עגונות איז שווער פעסטצושטעלען, מיט דער צייט, ווען די רעגיסטראַציע וועט זיין פערטיג, וועלען מיר וויסען. עס איז אָבער זיכער, אַז איבער טויזענד אַזעלכע פרויען זענען דאָ אין ניו-יאָרק אַליין.

ווי אַזוי זענען די דאָזיגע פרויען געוואָרען עגונות? דאָס האָט געבראַכט די אַנטי-אימי-גראַנטען-שטימונג, וואָס הערשט איצט אין לאַנד לויט׳ן אימיגראַציע-געזעץ האָבען בירגער פרויען צי מענער, געהאַט אַ רעכט אַריינצוברענגען אין לאַנד זייערע „צווייטע העלפטען" אויסער דער קוואָטאַ. צוליב אָט דער פריווילעגיע האָבען יודישע יונגע לייט חתונה געהאַט מיט מיידלעך אין פוילען, ליטאַ, רומעניען און אַנדערע לענדער און דערנאָך זיי אַריבערגענומען צו זיך. אויך מיידלעך האָבען זיך אויסגעזוכט זייערע בעשערטע אין דער אַלטער היים און געבראַכט צו זיך אין דער בייער היים.

איצט איז די דאָזיגע פריווילעגיע געזעצליך נאָך נישט אָפּגעשאַפט געוואָרען, אָבער מיט עט-ליכע חדשים צוריק האָט פרעזידענט הובער אַרויס-געשיקט אַ פעראָרדנונג צו אַלע קאָנסולאַטען, אַז די אימיגראַנטען, אפילו ווען זיי זענען אין דער קוואָטאַ, אָדער זיי האָבען אַנדערע רעכט אַריינצוקומען אין לאַנד, וועלען שטאַרק איבער-געזיפט ווערען. די קאָנסולאַטען האָבען די פער-אָרדנונג פערשטאַנען אויף זייער אופן: אינגאַנצען אָפּצושטעלען די אימיגראַציע. די ערשטע אויפ׳ן פייער זענען געווען די מענער פון די אַמעריקאַנער בירגערינס וועלכע האָבען זיך שוין געגרייט אין וועג אַריין: די קאָנסולאַטען האָבען מיט אַלערליי אויסריידען זיך אָפּגעזאָגט זיי אַרויסצוגעבען ווי-זעס. איצט ווערט אין אַמעריקאַנער קאָנגרעס פער-האַנדעלט אַ געזעץ וועגען שביידען די איינוואַנ-דערונג אויף גאַנצע נייענציג פראָצענט און, אַז דער דאָזיגער „ביל" וועט אָנגענומען ווערען, וועט-לען שוין די מענער פון אַמעריקאַנער בירגערינס נישט האָבען די מעגליכקייט אַריינצוקומען אין לאַנד. ווארום אַלע פריווילעגיעס וועלען צוגע-נומען ווערען.

די דאָזיגע אַמעריקאַנער בירגערינס פיהלען, אַז געגען זיי ווערט בעגאַנגען אַ גרויסע עוולה, אַז זיי ווערען בערויבט פון די רעכט, וואָס דאָס געזעץ האָט זיי געגעבען. די אָרגאַניזאַציע פון „אַמעריקאַנער עגונות" האָט אונטערגענומען אַנ׳-אַקציע צוריק צו געווינען זייערע רעכט און צו ליב דעם ווערט אָנגעפיהרט אַ „קאַמפּין" צו זאַמ-לען אונטערשריפטען און רעגיסטרירען די אַלע פרויען, וואָס האָבען חתונה געהאַט מיט מענער אויף יענער זייט ים, און זיי נאָך נישט אַרי-בער געבראַכט קיין אמעריקא, דער קאַמף ווערט געפיהרט אויף דער ליניע, אַז זיי זענען פשוט פערפיהרט געוואָרען פון דער אַמעריקאַנער רע-גירונג, ווייל זיי האָבען געוואוסט, אַז דאָס גע-זעץ גיט בירגער די פריווילעגיע אַריבערצוברענ-גען זייערע פרויען אָדער מענער, האָבען זיי דער-פאַר חתונה געהאַט אין דער אַלטער היים און דער-מיט זענען זיי פעראומגליקט געוואָרען. אויב די רעגירונג האַלט, אַז די איינפיהרונג פון פריווי-ליגיע, דאַרף אָפּגעשאַפט ווערען האָט עס צו טון בכלל מיט די אימיגראַציע געזעצען, אָבער די פרויען - בירגערינס, וועלכע האָבען שוין חתונה געהאַט דאַרפען האָבען אַ מעגליכקייט אַריבערצו-ברענגען זייערע מענער.

די אָרגאַניזאַציע האָט שוין אָפּגעהאַלטען אַ מיטינג אין „האַיאַס". צוויי הונדערט פרויען זע-נען געקומען, די מעהרסטע פון זיי יונגע, און עס איז בעשטימט געוואָרען צו שיקען אַ דעלעגאַציע קיין וואַשינגטאָן פאָרצוברענגען די טענות פון די געקריודעטע בירגערינס. די פרויען - רעדנערינס האָבען אויסגעגאָסען זייערע ביטערע הערצער. זיי האָבען אָנגעוויזען אויפ׳ן אומרעכט, וואָס ווערט געגען זיי בעגאַנגען און האָבען אונטערגעשטראָ-כען, אַז זיי האָבען אַלס אַמעריקאַנער בירגערינס, אַ רעכט צו פאָדערען פון דער רעגירונג נישט צו צוברעכען זייערע לעבענס.

אויפ׳ן מיטינג האָבען אויך גערעדט פערטרע-טער פון „האַיאַס" און זיי האָבען צוגעזאָגט העל-פען דער אָרגאַניזאַציע אָנצופיהרען דעם קאַמף.

ס׳איז זיכער, אַז די נייע אימיגראַציע-גזירות האָבען געטראָפען אויך אַנדערע נאַציאָנאַליסט-טען, אויך סלאַוואַקען, גריכען און אַנדערע פעל-קער האָבען זיך בענוצט מיט דער אימיגראַציע - פריווילעגיע און זייערע פרויען האָבען גענומען מענער פון דער אַלטער היים. מיר ווייסען, למשל, אַז די ניו-יאָרקער גריכישע קאָלאָניע פיהרט זיך אַרויסצושיקען יעדעס יאָהר אַ טויזענד יונגעלייט אין דער אַלטער היים, כדי צו בעהמען פאַר זיך כלות. אויך גריכישע פרויען אין אַמעריקאַ האָבען גענומען מענער אין גריכענלאַנד. די נייע גזירה האָט די אַנדערע פעלקערשאַפטען אויך געטראָפען און מסתמא האָבען זיי אויך זייערע „עגונות".

דער סוחר

אלס שעיר לעזאזל

מיר קאָנען דאַכט זיך, גאַנץ רוהיג און מיט פולסטער זיכערקייט ריזיקירען די בעהויפטונג, אַז דער ענג-האַרציגער קוק פונ׳ם פוילישען פאָלק אויפ׳ן האַנדעל בכלל און אויפ׳ן יודישען האַנדעל בפרט, האָט דעם גרעסטען חלק אין דער מסוכנ׳ער ירידה פון אונזער האַנדעל. עס איז פאַר קיינעם קיין סוד נישט, אַז דאָס פריילאָזען פונ׳ם האַנדעל פאַר יודען אין פוילען, אין דער צייט פון זייער איינוואַנ-דערן אויף דער פוילישער ערד, איז געווען אַ רע-זולטאַט פון דער בעגאַטיווער שטעלונג פון די פוי-לישע מאַכט-האָבער צום האַנדעל בכלל. מען האָט פשוט די יודען באַר דאָס ערלויבט, וואָס דעם אייב-געבוירענעם האָט נישט אימפּאָנירט, און זאָגאַר אָפּגעשטויסען.

די סיבה פון אָט דער ענג-האַרציגער און בע-גאַטיווער שטעלונג צו אַזאַ וויכטיגען ווירטשאַפט-ליכען פאַקטאָר, ווי דאָס איז דער האַנדעל, איז בלי ספק אַ פועל-יוצא פון דעם שאָוויניזם, וועלכער האָט גורם געווען, אַז אַלץ, וואָס דאָס פוילישע פאָלק בעזיצט נישט, זאָל בעטראַכט ווערען פאַר מינדערוועריטיג און אומגעזונד. און פוילען איז טריי געבליבען איהר בעגאַטיווע טראַדיציע בנוגע דעם האַנדעל. על כל צרה שלא תבוא מאַכט מען איינציג און אַליין דעם האַנדעל פעראַנטוואָרטליך צוערשט עקספּלאָאַטירט מען איהם, דעם האַנדעל, אָהן רחמנות, מען מאַכט פון איהם אַ בית-הקברות און דערנאָך וואַרפט מען די לאָזונג פון אַ רע-דוקציע, ד. ה. פון אַ פערקלענערונג פון די צאָהל סוחרים-פערמיטלער, וואָס איז אידענטיש מיט דער פערניכטונג און פולשטענדיגער ליקווידאַציע פונם האַנדעל. אונזער רעגירונג קאָן זעהר גוט די פסי-כיק פון איהר מאַסע, זי ווייסט מיט וואָס איהר צו פאַקען, און דער דאָזיגער לאָזונג וועט זיכער טרעפען אַ גינסטיגען באָדען בעזונדערס ביי דער פויערישער פרימיטיווער בעפעלקערונג, וועלכע איז זיך נישט אומשטאַנד אַליין צו שאַפען אַנ׳אורטייל איבער דער געשאַפענער קאַטאַסטראָפאַלער לאַגע און איז מסוגל אויפצוכאַפען די איהר אונטערגע-טראָגענע דעמאַגאָגישע שלאָגווערטער.

אַזוי אַרום וועט נאָך פערטיפט און פערשאַרפט ווערען דער תהום און אַנטאַגאָניזם צווישען דער יודישער און קריסטליכער בעפעלקערונג, און דער רעגירונג וועט געווינסער-מאָסען געלונגען איהר שפיל אָפּצווענדען פון זיך די אַטאַקען, און צו מאַכען דעם אייביגען וואַנדערער, וועלכער האָט נישט קיין שום השפעה אויף דער געשטאַלטונג פונ׳ם לעבען אין פוילען, פאַר דעם שעיר-לעזאזל....

אַפילו דער אָביעקטיווסטער בעאָבאַכטער פון די פערהעלטענישען, וואָס הערשען צווישען די הערשענדע ספערען און דעם האַנדעל, וועלכער איז, זאַכליך גענומען, דער וויכטיגסטער פאַקטאָר ביים בעלעבען און ענטוויקלען ביי אַ מלוכה, מוז כאַראַק-טעריזירען די איינזייטיגע שטעלונג פון דער רעגי-רונג צום האַנדעלס-קלאַס אַלס „רעטעניש".

דער סוחר ווערט בעטראַכט אַלס מינדערווער-טיגער און אומשעפערישער עלעמענט, צוליב דע[ם] הערט מען נישט זיין קלאָגען און מען רופט זי[ך] נישט אָפּ אויף זיין עלענד. צוערשט ווערען אי[ג]נאָרירט די מיטטיילונגען און דאַטען פונ׳ם סוחר מען טרייבט מיט איהם אַ חוזק-שפיל, מען הייסט איהם אַפּעלירען געגען דער קריוודע, וואָס מען בעגעהט ענטקעגען איהם, און צווישען זיך קייקעלט מען זיך פון געלעכטער איבער דעם אָפּגעטוענעם שפיצל...

מען ציהט פון דעם סוחר אויס זיין דם-התמצית, און צום סוף זאָגט מען: געה, מען דאַרף דיך נישט מעהר...

מיר קענען דאָס שפיל נישט פון היינט, עס איז אַ קאָנסעקווענץ פון דער „שנאת עולם לעם עולם". דער האַנדעל אין פוילען וועט שוין, דאַכט זיך, קיינמאָל נישט ווערען פריווילעגירט, ער וועט נישט אַרויסגענומען ווערען פון זיין אומגנאָד, ווייל... דער סוחרים-שטאַנד רעקרוטירט זיך לײדער אין פוילען הויפטזעכליך פון יודען.

י. א.

—=:0:=—

פערשטארקען די יודישע קאלאניזאציע

פארמערט די סאוויעט-רעגירונג פון קרים

מאָסקווע, (יט"א) צווישען דעם קרימער צענטראַלען אויספיהר-קאָמיטעט און דעם „קאָמ-זעט" איז געקומען צו אַ סכסוך ארום דער פראַגע פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין אויטאָנאָמען ראַיאָן פריידאָרף. דער „קאָמזעט" האָט זיך געמליך געהאַט פערפליכטעט צו קאָלאָניזירען אין פריידאָרף אין משך פון דער נאָהענטסטער צייט 2000 יודישע משפחות, איצט האָט אָבער דער „קאָמזעט" מיט-געטיילט, אַז ער וועט קאָלאָניזירען בלויז 1400 משפחות. געגען דער ענדערונג פון בעשלוס האָט פּראָטעסטירט דער פּאָרזיצער פון קרימער אויספיהר-קאָמיטעט קובאַיעוו. דערויף האָט דער „קאָמזעט" געענטפערט, אַז אויף דער ענדערונג פון בעשלוס האָבען געווירקט מאָטיווען פון פינאַנציעלער נאַטור, דער „קאָמזעט" בעזיצט געמליך נישט קיין מיטלען צו קאָלאָניזירען אויף קרים מעהר ווי 1400 משפחות.

מעז מוז שאפען אנ׳איינהייטליכע פראנט

געגען דער געפאהר, וואס דראהט אייראפּע צוליב דער „פּיאַטילעטקע" אין רוסלאנד

זאָגט אַ בעקאַנטער פראַנצויזישער זאַכקענער

אַ מיטאַרבייטער פון דער [...]צויזישער צייטונג „מאַטען" האָט געהאַט אַ שמועס מיט דעם בעקאַנטען פראַנצויזישען עקספערט פאַרמאַנטיע, וועלכער איז נאָר וואָס צוריקגעקומען פון סאָוויעט רוסלאַנד. לויט דער מיינונג פון פאַרמאַנטיע איז דער פינף-יאָהר-פּלאַן (די „פּיאַטילעטקע") געלונ-גען די סאָוויעטען אויף 75—80 פּראָצענט. דער דאָזיגער אומשטאַנד שאַפט אַנ׳ערנסטע געפאַהר פאַר דעם וועלט-האַנדעל.

רוסלאַנד וועט אינגיכען קריגען די מעגליכקייט צו פערפלייצען די אויסלענדישע מערק מיט אַ קאָ-לאָסאַלען סכום פון פערשידענערליי סחורות. אין דער ערשטער רייהע וועלען ליידען דייטשלאַנד און ענגלאַנד, וועלכע לעבען הויפטזעכליך פון עקס-פּאָרט.

אויב דער פינפיאָהרפּלאַן וועט געלינגען, וועט רוסלאַנד בעקומען 17 מיליאָן טאָן קופער, פון וועל-כע זי וועט קאָנען עקספּאָרטירען 9—10 מיליאָן (צוויי מאָל אַזוי פיל ווי פאַר׳ן קריג) נאַפט האָט מען אַרויסגעפיהרט פון רוסלאַנד אין יאָהר 1930 כמעט צוויי מאָל אַזוי פיל ווי אין יאָהר 1928. צוליב דעם זענען די פרייזען פון נאַפט געפאַלען אויף 50 פּראָצענט.

רעכענען אויף דער עוואָלוציע פון סאָוויעטי-שען רעזשים קאָן מען נישט. די רויטע אַרמעי, וועלכע איז דער צומייסטענס פריווילעגירטער שיכט פון דער בעפעלקערונג, האָט נישט קיין שום גרונד צו שטרעבען צו אַנ׳אַנדער רעזשים. דער גרעסטער טייל פון דער בעפעלקערונג איז אָפּגעשראָקען.

כדי צו קעמפען געגען דער סאָוויעטישער קאָנ-קורענץ, לעגט פאַרמאַנטיע פאָר דאָס פאָלגענדע מיטעל:

איז אַלע לענדער דאַרפען געשאַפען ווערען ספּעציעלע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע קויפען איין די סאָוויעטישע פּראָדוקטען און פערקויפען זיי דער בע-פעלקערונג צו נאָרמאַלע פרייזען. אַ צווייט מיטעל, אַ מעהר ווירקזאַמעס איז שאַפען אַנ׳איינהייטליכען פראָנט געגען דער עקאָנאָמישער און סאָציאַלער אָפענסיווע פון די סאָוויעטען.

די שרעקליכע סצענעס, וואס האבען זיך אפגעשפּילט

ביי דער גרובען-קאטאסטראָפע אין עשווילער

מיר האָבען שוין מיטגעטיילט וועגען דער שרעקליכער גרובען - קאַטאַסטראָפע אין עשווילער (דייטשלאַנד), וואו עס זענען אומגעקומען עט-ליכע און דרייסיג אַרבייטער. די סיבה פון דעם אומגליק איז דערווייל נאָך נישט אויפגעקלערט.

שוין עטליכע מינוט נאָך דער קאַטאַסטראָפע זענען צום אָרט אַוועק רעטונגס-מאַנשאַפטען מיט גאַז-מאַסקעס און אַנדערע מכשירים. אין אַ טיפע-ניש פון 600 מעטער האָט זיך פאַר זיי פאָרגע-שטעלט אַ מוראַ׳דיג בילד פון פערניכטונג. די סלופּעס, וואָס האָבען אונטערגעשפאַרט די ווענד פון די שאַכטעס, זענען געווען צובראָכען ווי די שוועבעלעך; די אומגעקומענע זענען געווען שרעק-ליך צוקאַליעטשעט נישט צו דערקענען, אַ טייל פון די קרבנות האָבען געהאַלטען פאַר׳ן מויל באָז-טיכעלעך, אָדער האָבען זיך אַרומגעבונדען דאָס מויל און די נאָז. כדי זיך צו ראַטעווען פון די גיפטיגע גאַזען.

ביי דער ידיעה וועגען דער קאַטאַסטראָפע האָ-בען זיך פאַר דעם גרובען פערזאַמעלט מאַסען מענשען, דער עיקר פרויען, וועלכע האָבען געוואַרט אויף ידיעות וועגען זייערע מענער, זיהן און ברי-דער, וואָס האָבען דאָרט געאַרבייט. ווען מ׳האָט אָנגעהויבען אַרויסטראָגען די אומגעקומענע, האָבען זיך אָפּגעשפּילט האַרצרייסענדע סצענעס פון פער-צווייפלונג.

איינער פון די אַרבייטער, וועלכען ס׳איז געלונ-גען זיך צו ראַטעווען, דערצעהלט פאָלגענדעס:

— ס׳איז געווען אַ געפעהרליך אַנטלויפען און מיר האָבען זיך געראַטעוועט ממש על פּי נס. אַ ווילד געיעג. מיר זענען געלאָפען ווי די משוגעים. געטריבען בלויז פון איין געדאַנק, ווי אַזוי זיך אַרויסצוקריגען פון גרובען. אין דער פינסטערניש האָבען מיר זיך אָנגעשטויסען אין די ווענד און האָבען זיך צוקאַליעטשעט ביז בלוט. קיינער האָט קיי וואָרט נישט אַרויסגערעדט. מיר זענען געלאָ-פען פונקט, ווי אַ טייוועל וואָלט אונז נאָכגעיאָגט. ענדליך האָבען מיר דערזעהן פאַר זיך אַ ווינדע מיר זענען געווען געראַטעוועט און מיר זענען אַרויף אויבען. ערשט איצט האָבען מיר געקאָנט זעהן ווי שמוציג און פערבלוטיגט מיר זענען".

דער אויפרייס איז געווען אַזאַ געוואַלדיגער, אַז עטליכע אַרבייטער זענען אַוועקגעש[...] גע-וואָרען צו די ווענד פון דער שאַכטע און זענען צושמעטערט געוואָרען אַזוי, אַז ס׳איז זיי נישט צו דערקענען. איין פערד איז אָפּגעוואָרפען גע-וואָרען אויף אַ מרחק פון 50 מעטער און איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ פאָרמלאָזע מאַסע.

„הענגט און שיסט די יודען"

נייער לאזונג פון די היטלער-לייט

בערלין (יט"א) די „צענטראַל-פעראיין-צייטונג" טיילט מיט, אַז אין מינכען איז די טעג פאָר-געקומען אַ פּלענאַר-סעסיע פון הויפּט-ראַט פון דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער פּאַרטיי אונטער׳ן פאָר-זיץ פון אַדאָלף היטלער. אויף דער סעסיע איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס צו פערשטאַרקען די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע אין דייטשלאַנד. דער דאָזיגער בעשלוס איז אָנגענומען געוואָרען אַלס איינע פון די מאַסמיטלען, וואָס דאַרפען ענטגעגענ-קומען דער אונגעדולדיגקייט פון דער היטלעריסטען-מאַסע (בעזונדערס די שטורם-גרופען), וועלכע האָט אויך גורם געווען דעם אַרויסטריט פון דער היטלער-פראַקציע פון רייכסטאַג. די נייע היטלער-אַקציע דאַרף געפיהרט ווערען אונטער פערשאַרפטע לאָזונ-גען, ווי „הענגט און שיסט די יודען".

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 24 ז אדר תרצ"א	פעברואר
	זון-אויפגאנג 6.47
	זון-אונטערגאנג 4.54

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע אויף דרינגענדע שטיצע

(מ) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז מאנטאג הויבט זיך אן די רעגיסטראציע אויף דרינגענדע מלוכה-אונטערשטיצונג פאר פוילישע ארבייטסלאזע.

איינצייטיג וועלן ארויסגעגעבן ווערן טאלאנען אויף בעהייצונג פאר די ארבייטסלאזע, וואס זענען רעגיסטרירט אין אונטערשטיצונגס-אמט און האבן נאך קיין שטעטישע בעהייצונגס-שטיצע נישט בעקומען.

היינט, דינסטאג, ד. 24 פעברואר —
G, H, I, J,
מיטוואך, ד. 25 פעברואר —
K, L, Ł,
דאנערשטאג, ד. 26 פעברואר —
M, N, O,
פרייטאג, ד. 27 פעברואר —
P, R, S,
שבת ד. 28 פעברואר —
T, U, W, Z, Ż.

אלארם-אפאראטען אויף די עקען שטאט

ווי בעקאנט האט דער מאגיסטראט איינגעארדענט אויף זיין חשבון דריי טעלעפאן-אפאראטען אויף די עקען שטאט, כדי פאליציי זאל זיך קענען בעדינען מיט זיי אין נויטיגע פאלען, ווען די מאכט דארף אלארמירט ווערן וועגן הילף פון צענטער שטאט.

איצט האט זיך די פאליציי-קאמענדע ווידער געווענדט צום מאגיסטראט וועגן איינארדענען נאך צוויי אזעלכע אלארם-אפאראטען אויף דעם שאסעי קיין בזשעזשין און קיין אלעקסאנדער.

די אפאראטען וועלן שוין בקרוב אנהויבען צו פונקציאנירען.

דעם שליסעל פון טעלעפאן-ביידעל האט דער פאליציאנט, וואס האט די וואך אויף די עקען שטאט.

צוויי זעלבסטמארדען

ערום 4 פארטאג איז נעכטען אויפ'ן זגערזשער באהנהאף דערמארדעט געווארען דורך איינע רעוואלווער-שאסען אן'אומבעקאנטע פרוי. דער מערדער און די סבות פונ'ם מארד זענען נישט פעסטגעשטעלט. ס'איז אויך ביז איצט נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען, ווער ס'איז די דערמארדעטע פרוי.

(—) ווי די פאליציייאישע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט איז די דערמארדעטע געווען אנגעשטעלט אין דער פירמע „בלאסק" אין ווארשא, און איז בעגאנגען זעלבסטמארד, ווי ס'ועהט אויס צוליב ראמאנטישע סבות.

(—) וולאדיסלאוו טשערניאווסקי, א ביזראליסט אין דער פירמע אייטינגאן האט זיך געגרייט צו א מאטורע. נעכטען, נאכ'ן אפעסען אווענט-ברויט האט ער זיך, ווי געווענליך גענומען צו זיינע למודים. מיטאמאל האבען די שטוביגע דערהערט א שאס, און ווען מ'איז אריינגעלאפען אין זיין צימער געטראפען איהם א טויטען, די סיבה פון זעלבסמארד איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

פערשידענעס

(—) דער מאגיסטראט האט דעלעגירט אין אויפזיכטס-ראט פון דער מלוכה'שער טעקסטיל-שולע, דעם לאווניק סמאליק.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) פאטאש (פלאץ קאשמשלני 10), כאַרעמזא (פאמארסקא 12), מילער (פעטריקאווער 46), עפשטיין (פעטריקאווער 225), גארטשיצקי (פשעיאזד 59), אנטאנעוויטש (פאביאניצקא 50).

פרויען-סעזאן אין „אוזדראווסקא"

דאס איינשרייבען קראנקע אויפ'ן 1 פרויען סעזאן אין „אוזדראווסקא" גייט פארקומען דאנערשטאג 3 א זייגער ביי טאג אין דער קאנצעלאריע (ציגעל-גאס 57) מ'דארף מיטברענגען א פערזענליכען דאקומענט.

באנקראטען, בייזוויליגע באנקראטען ארעסטען, גלייט-בריף
טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

אבראם פיליפאווסקי (פיעטריקאווער 90) איז ערקלערט געווארען פאר באנקראט מיט'ן באנקראט-טערמין פון 12. פעברואר ה. י.

דער באנקראטירטער איז בעשטימט געווארען אונטער פאליציי-אויפזיכט.

* * *

דעם 6. נאוועמבער 1929 איז יוסף יהודה רייכער פאביאניץ (באזשניטשנא 7) ערקלערט געווארען פאר באנקראט, און אזוי ווי ס'איז געווען א פערדאכט אין בייזוויליגקייט, איז בעשלאסען געווארען איהם צו ארעסטירען. שפעטער אבער האט ער בעקומען א גלייט-בריף. ס'האבען זיך געמאלדען 15 קרעדיטארען אויף 156,178 זל. דער באנקראטירטער האט קיין שום פערמעגען נישט, און זיין פערטעל הויז איז היפאטעקאריש בעלאסטעט מיט 27.570 זל. און 3000 דאלאר. ס'איז ענטשטאנען א חשד, אז די היפאטעקארישע פערזיכערונג איז א פיקטיווע, אבער דער פראצעס וועגען בעזייטיגען די היפאטעק-קויציעס איז נישט פארגעקומען, ווייל דאס געריכט האט די באנקראט-מאסע נישט אנערקענט אלס ארימע און אויף צו פיהרען דעם פלאצעס זענען נישט געווען קיין מיטלען.

דער באנקראטירטער האט פארגעשלאגען צו בעצאהלען 20 פראצ. פון די חובות אין 4 האלב-יעהריגע ראטעס. די מעהרהייט האט דעם אפמאך אנגענומען. דער הויפט-קרעדיטאר פירמע „ר. בידערמאן" האט דערלאנגט אן'אפאזיציע און פערלאנגט צו אנערקענען רייכערן פאר בייזוויליגען באנקראט און זיין ענין איבערצושיקען צום פראקוראר.

דאס געריכט האט דעם אפמאך נישט בעשטעטיגט און דעם ענין איבערגעשיקט צום פראקוראר.

לאדזער באנדיטערייי
ווערט א טאג-טעגליכע דערשיינונג

(2) אויף דאלנא 12 איז בעפאלען געווארען דורך אומבעקאנטע יאן שאסטאק, ער איז צושטאכען געווארען, און איז געפאלען א פערחלשטער. פאגאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין פאזנאנסקיס שפיטאל. ביז איצט איז דער פערוואונדעטער נאך נישט געקומען צו זיך און די אויספארשונג קען נישט פעסטשטעלען די סבות פונ'ם אנפאל און ווער ס'האט איהם אויסגעפיהרט.

(2) אין סעפטעמבער איז אויף דער ריבנא גאס בעפאלען געווארען לעאקאדיא מאראווסקע און איז עטליכע מאל צושטאכען געווארען מיט א מעסער דורך סטאניסלאוו באניקאווסקי, וועלכער איז ארויס פון גרינשפאנס שוסטער-ווארשטאט, באניקאווסקי איז אנטלאפען. מאראווסקאס חתן ביקאווסקי האט צו איהר ארויסגערופען די פאגאטאוויע, וועלכע האט זי אפגעפיהרט אין שפיטאל. דארט איז זי אפגעלעגען 6 חדשים.

דערווייל האט די פאליציי פערהאלטען באניקאווסקין און געגען איהם איז פערפיהרט געווארען א פראצעס, וועלכער איז נעכטען פארגעקומען אין היגען קרייז געריכט. ווי די עדות האבען פעסטגעשטעלט האט זיך באניקאווסקי געשדכנט צי מאראווסקא, און ווען זי האט איהם אפגעשטויסען, האט זי זיך בעריהמט אז זי וועט „קיינעמס נישט זיין", דאס געריכט האט באניקאווסקין פערמשפט אויף א יאהר טורמע.

געקאטעוועט א 6-יאהריג קינד
פאטער און שטיפמוטער ווערען דערפאר בעשטראפט

(2) פעליקס דזשעוויצקי איז געבליבען אַן'אַלמן און האט צום צווייטען מאל חתונה-געהאט מיט אנא אדאמטשעווסקא. איינמאל האבען די שכנים דערהערט א שטארק געוויין פון דזשעוועצקיס 6-יאהריק מיידעל וואס איז איהם געבליבען נאך דער ערשטער פרוי, אזוי ווי זיי האבען שוין פון לאנג בעמערקט, אז די שטיף-מוטער בעגעהט זיך מיט'ן קינד ברוטאל, און דאס מאל איז דער געוויין געווען אויסערגעוועהנליך שטארק, האבען זיי געשיקט נאך א פאליציאנט. די טיר איז געווען פערשלאסען, און ווען זי האט זיך אויפגעעפענט האט מען דערזעהן פאלגענדען בילד: צום בעט איז געווען צוגעבונדען דאס קינד פאר'ן העלדזעל, אזוי פעסט, אז דער שנור האט זיך איינגעשניטען אין האנט און געמאכט א וואונד.

דער פאליציאנט האט צוזאמענגעשטעלט א פראטאקאל, און נעכטען זענען ביידע דזשעוויצקיס געמשפט געווארען אין שטעטישען געריכט. דאס געריכט האט ביידען פערמשפט פאר'ן קאטעווען דאס קינד אויף 4 חדשים טורמע יעדער. דאס קינד איז איבערגעגעבען געווארען אונטער אויפזיכט פון איהר באבע אדאמטשעווסקא.

א האלבגעבאקענער „דיסעלדארפער"
האט נעכטען בעקומען 4 חדשים זיצען

(2) וולאדיסלאוו שולץ איז נעכטען געמשפט געווארען פאר 2 מאל וועלען פערגוואלדיגען פרויען. איינמאל איז ער אין וואלד בעפאלען א יונגע פרוי א מוטער פון דריי קינדער, און ווען זי האט אויפגעהויבען א געשריי, איז ער אנטלאפען. א צווייטען מאל איז ער בעפאלען א פרוי אין כאיבער וועלדעל, יענע האט געמאלדען אין פאליציי און מ'האט דעם פערשוין פערהאלטען דאן האט אויך די ערשטע געמאלדען וועגען אנפאל אויף איהר און האט אינ'ם ארעסטירטען דערקענט דעם אנפאלער.

דאס געריכט איז פארגעקומען ביי פערמאכטע טירען. שולץ איז פערמשפט געווארען אויף 4 חדשים טורמע.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע", נארוטאוויטשא 20
אנפיהרער: מ. זאנדבערג און א. בעזמאן.

גאסטשפילען פון דעם וועלט-בעריהמטען קינסטלער
רודאלף זאסלאווסקי
מיט זיין אויסדערוועהלטען אנסאמבל

היינט, דינסטאג, דעם 24-טען פעברואר, 8.45 אין אווענד
טוביה דער מילכיגער
קאמעדיע אין 4 אקטען (5 בילדער) פון שלום עליכם, פולשטענדיג ניי אינסצעניזירט
און אונטער דער רעזשי פון רודאלף זאסלאווסקי, מוזיק פון מ. האכבערג.
הויפט-ראל „טוביה" — רודאלף זאסלאווסקי; „גאלדע סערצע" — ל. ראזענבערג; „מנחם-מענדעל" — ליב שריפטזעצער; „מאטעל קאמזויל" — שלמה נאאומאוו.

א נ ס א מ ב ל : פרויען: ליבא ראזענבערג, רעגינא לובארטאווסקא, נינא סיבירצעווא, גרוניא וויינשטאק א. א. מענער: רודאלף זאסלאווסקי, ליב שריפטזעצער, שלמה נאאומאוו, דוד האמבורגער, נתן רייכענבערג, שבתי בלאכער, אדאלף בלאט א. א.
בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.
בעמ: די אדמיניסטראציע גיט אפ פאר אינסטיטוציעס פארשטעלונגען צו צוגענגליכע פרייזען.

פרעמיערע! פרייטאג, דעם 27-טען פעברואר 9 אווענד פרעמיערע!
„חסידים"
אין 4 אקטען פון א. וועוויארקע, מוזיק — מ. האכבערג.
די הויפט-ראל „אהרן חיים" — רודאלה זאסלאווסקי.

תשובה דער פערוואלטונג פון פראפ. ארבייטער-פעראיין פון דערנעהרונגס - אינדוסטריע

די געשטעלטע פראגע מצד דער פערוואלטונג פון פראפ. ארבייטער-פעראיין פון דערנעהרונגס-אינדוסטריע אין פוילען, אפטיילונג לאדז, יודישע סעקציע. פיליע אין איהר ערקלערונג אינ'ם דאנערשטאגדיגען נומער פון נ. פ. נ' 43 אויף איין ארטיקעל, „וועגען דער קריטישערווירטשאפטליכער סיטואציע" פון 4 ד. ח, צווינגט מיר צו ענטפערן פאלגענדעס:

1) דאס מאל האב איך פערזענליך אנגעפרעגט אין איינעגע יודישע בעקערייען, וויפיל א בעקער-ארבייטער פעררינט איצט אין פערגלייך צו פאר דער מלחמה. איך האב בעקומען די פאלגענדע אינפארמאציע: אז א בעקער ארבייטער האט פאר דער מלחמה בעקומען פאר אויסבאקען 18 פוד זעמעל אדער 3 געבעקס ברויט (14 שעה טעגליך) 10 רובל א וואך, וואס אין געלד מאכט דאס אויס 46 זלאטעס און היינט בעקומט דערוועלבער ארבייטער 75 זלאטעס א וואך.

2) וואס שייך די פרייזען פון ברויט, האט פאר דער מלחמה געקאסט: א פונט 4 און א האלבען קאפ. אדער א קילא 11 און א פערטעל קאפ. אין זלאטעס 0,52 און היינט 33 גר. זעמעל האט געקאסט פאר דער מלחמה 5 קאפ. א פונט אדער א קילא 12 און א האלבען קאפ. וואס אין זלאטעס מאכט אויס 0,57 און היינט 80 גר.

אויף אט די אלע יסודות האב איך מיינע אויספיהרונגען אין מיין ארטיקעל בעגרינדעט.

צום סוף וויל איך צוגעבען, אז איך האב לחלוטין נישט געהאט קיין שום כוונות צו פערטיידיגען די בעלי הבתים בעקער, וואס אוב לעבען זיי נישט פון ווינד און נישט שעדיגען די אינטערעסען פון די בעקער-ארבייטער.

ב. פארעצקי

אפעלאציע-געריכט בעפרייט
דעם רעד. פון „גלאס פאראנגי" ה' קראנמאן

מיט א צייט צוריק איז דער רעדאקטאר פון „גלאס פאראנגי" ה' קראנמאן פערמשפט געווארען אויף 1 יאהר טורמע פאר איבערדרוקען אין זיין צייטונג די רעזאלוציעס פון קראקאווער קאנגרעס פון צענטראלעוו, וועלכער איז פארגעקומען דעם 29 יוני 1930.

רעד. קראנמאן האט אנגעגעבען אן'אפעלאציע, און דאס אפעלאציע-געריכט אין ווארשא האט איהם בעפרייט פון יעדער שטראף.

פארפאלען

אין דער פאבריק פון נייבערג (פאמארסקא 37) האט דעם ארבייטער פינקוס פערקאוויטש די מאשין צודריקט די פינגער פון דער רעכטער האנד. פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אויף דער גאס פון 28 שיסער-פולק 69, האט די מאשין אפגעדריקט דעם ארבייטער סטאניסלאוו באלינסקי די פינגער פון דער רעכטער האנד. פאגאטאוויע פון דער קר. קאסע האט איהם ערטיילט הילף.

פון געריכט

צוליב א געשלעג

אלתר קושיוויאק און לייב גאלדסאבעל האבען געהאט בשותפות א הויז אויף קרוטקא 4 אין באלוט און האבען דארט אויסגעהאלטען פרעהליכע הייזלעך. זענען זיי הייסט עס געווען קאנקורענטען צווישען זיך און האבען זיך אפט צוליב דעם געקריגט. דעם 4 מערץ איז ענטשטאנען א געשלעג צווישען זיי און קשיוויאק האט גאלדסאבעלן דערלאנגט א קלאפ איז צווישען די אויגען און מיט'ן רינג אויסגעהאקט אן'אויג.

נעכטען איז אין קרייז-געריכט פארגעקומען קשיוויאקס פראצעס. דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף 2 יאהר תפיסה.

ביי פערמאכטע טירען

(—) אין קרייז-געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען 52 יאהריגען יוזעף סאנדאווסקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין פערנארען צו זיך אין וואוינונג די 12-יאהריגע מאריאנא לאנגע און זי מאנס געווען.

צוליב די דראסטישע מאמענטען פון די פערהאנדלונגען איז דער פראצעס פארגעקומען ביי פערמאכטע טירען.

סאנדאווסקי איז פערמשפט געווארען אויף 5 חדשים תפיסה.

נאָך הייזער אויף פּאַלעסטינע

(2) ווי מיר דערוויסען זיך וועט שוין דער מאגיסטראט אין אָנהויב מאַי אויספּערטיגען ענדגילטיג די וויַיטערדיגע סעריע הייזער אויף קאָנסטאַנטינער פּאַלעסטינע. די וואוינונגען אין די דאָזיגע נייע הייזער וועלען איבערגעגעבען ווערען צו לאָקאַטאָרען אויף דיזעלבע בעדינגונגען, וואָס פריהער, לויט אנמעלדונגען, וואָס וועלען קאָנטראָלירט ווערען דורך אַ ספּעציעלער קאָמיסיע פון שטאָט-ראַט מיט'ן לאַוואָניק קוק אין דער שפּיץ.

אַ גייסטיג-קראַנקע פון לאָדז

איז פערהאַלטען געוואָרען אין דער געגענד פון ביעלסק

דער לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט האָט בעקומען אַ ידיעה פון ביעלסק, אַז דאָרט איז פערהאַלטען געוואָרען אַ גייסטיג-קראַנקע פרוי אין דער עלטער פון אַן ערך אַ יאָהר 20, פיזיש גוט ענטוויקעלט, מיטעל-וואוקסיג, גאַנץ שלאַנק מיט צייכענס פון פּאָקען אויפ'ן פּנים. זי טראָגט אַ גראַנאַטע קליידעל און אַ וואָלענעם סוועטער.

די קראַנקע האָט מען איינגעאָרדענט אין שפּיטאָל פאַר גייסטיק-קראַנקע.

מחמת אין לאָדז זענען לעצטענס פערנאָטירט געוואָרען אַ רייע פעלען, ווען גייסטיק-קראַנקע זענען בעלם געוואָרען אָדער ענטלאָפען, איז מען זיך משער, אַז די דאָזיגע פרוי שטאַמט פון לאָדז אָדער לאָדזער אומגעגענד.

טראַדיציאָנעלע פורים-אַקציע פון קרן קימת לישראל

היינט הויבט זיך אָן ביי אונז אין דער שטאָט די טראַדיציאָנעלע פורים-אַקציע פון קרן קימת לישראל.

די הײַ-יעהריגע זאַמלונג וועט געפיהרט ווערען בעזונדערס אינטענסיוו און וועט שטעהען אונטער צייכען פון דער פערשטאַרקטער טעטיגקייט וואָס ווערט איצט אונטערגענומען דורכ'ן קרן-קימת אויף אַלע זאַמעל-געביטען, כדי צו רעאַליזירען די שוין געמאַכטע באָדען קניות און שאַפען מעגליכ קייטען פאַר אַ סקויפען נייע באָדען שטחים אין א"י.

די אַקציע וועט דויערען ביז סוף אַנדערע וואָך און אין איהר בעטייליגט זיך די גאַנצע נאַציאָנאַלע יוגענד, וועלכע קאָנצענטרירט זיך אין די יוגענד-אָרגאַניזאַציעס און אין די ציוניסטישע גרופּירונגען.

אויסער דער יוגענד וועלען זיך אין דער זאַמלונג בעטייליגען אויך די עלטערע ציוניסטישע עסקנים פון דער שטאָט.

אַכטונג, האַנדווערקער!
פון לאָדז און פּ אווינץ
וועלכע האָבען נישט די נויטיגע פּאַפּירען, וואָס בערעכטיגען אייך לויט'ן צעכען-געזעץ צו פיהרען אַ ווערקשטאַט. קאָנט איהר אין אייערע ענינים זיך ווענדען אין בעוואוסטען ביוראָ
„POLPRAW"
ul. PR. NARUTOWICZA 1
fr. II piętro. Telefon 170 01
ווי איהר וועט ווערען שנעל און פּינקטליך ערלעדיגט.
בעמערקונג: עס ווערען אויך ערלעדיגט ענינים פאַר געזעלען פון אַלע פאַכען.
שפּרעכשטונדען פון 4 ביז 7 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון וואוינונגס-קאָאָפּעראַטיוו „אונזער-היים"

שבת איז אין אייגענעם לאָקאַל, זשעראָמסקא 10 פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון וואוינונגס-קאָאָפּ. „אונזער היים".

אַלס פאָרזיצער פון דער פערזאַמלונג ווערט אויסגעוועהלט ה' משה יוסף מיאַדאָוויק, אַלס בייזיצענדע — די ה"ה משה גאָרסעט און הערש-לייב געלבאַרד.

פרעזעס משה ראַדאָשיצקי גיט איבער דעם טעטיגקייטס בעריכט: דער קאָאָפּעראַטיוו האָט 78 מיטגלידער מיט אַ פאַי-קאַפּיטאַל פון 85,600 זל. די פערוואַלטונג האָט אין דעם יאָהר אָנגעהויבען די בוי-טעטיגקייט, ביז צום סוף פון בוי-סעזאָן איז פערבויעט געוואָרען אַ סומע פון 120,000 זל. און איצט זענען דאָ אַלע שאַנסען צו בעקומען אַ מלוכה-הלואה, כדי צו קענען פערענדיגען די אָנגעהויבענע בנינים. ער שטעלט זיך בריַיטער אָפּ אויף דעם טיפ וואוינונגס-קאָאָפּעראַטיוון, וואָס זענען אַזאַ זעלטענהייט ביי יודען, הגם דער דוחק אין וואוינונגען איז ביי יודען אַ בעדייטענד אַ גרעסערער

די פערזאַמעלטע נעמען מיט צופרידענקייט אויף דעם בעריכט.

דער לייטער פון קאָאָפּעראַטיוו, ה' טאַבאַקסבלאַט, רעפערירט דעם בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1931, וועלכע זעהט פאָר אַ מיליאָן זל. אויף בוי צוועקען. דער בודזשעט ווערט אָנגענומען.

דאַן טרעט מען צו צו וואַהלען, וועלכע געבען פאָלגענדען רעזולטאַט:

אין דער פערוואַלטונג: משה ראַדאָשיצקי, מאיר-עקיבה מיאַדאָוויק, מענדעל גלוכי, משה טענענבוים, נחמיה רעדער, יוסף פּייוולאָוויטש, שמעון גייזלער. קאַנד. — טוביה ליכאַלאַס, באַטאַן גאָלדבערג, אין ראַט — אַדוו. יוסף ווייצמאַן, אַברהם ליכטענשטיין, שאַיע זיסהאָלץ, מענדעל ראָזענצוויַיג, משה גאָרסעט, נח גאָלדשטיין, שמחה אָפּיאַק, אהרן באום, חיים דוד זלאַטניק, קאַנד. משה יאַקובאָוויטש, בנימין אייקע.

די פערוואַלטונג האָט זיך קאָנסטיטואירט אויף פאָלגענדען אופן: פרעזעס — משה ראַדאָשיצקי, וויצע — מאיר עקיבה מיאַדאָוויק, סעקרעטאַר — מענדעל גלוכי, קאַסירער — משה טענענבוים, ווירטשאַפטלער — שמעון גייזלער.

אַ מעשה מיט אַ בער און אַ חזיר

און מיט אַ פּויערל און מיט אַ ציגיינערל

אין דאָרף קלעטניא הינטער ראַדאָמסק האָבען ציגיינער געפיהרט אַ בער און געוויזען מיט איהם פערשידענע קונצען, דערוויַיל איז פאַר'ן בער אַדורכגעלאָפען אַ קליין חזירל, דער בער האָט איהם געכאַפּט, ס'איז אָנגעקומען דער פּויער מאַשטשיק און האָט ביי איהם אַרויסגעריסען דאָס חזירל, שוין אַ צוריסענעם און איהם אַריינגעוואָרפען אין שטאַל.

דער בער האָט זיך אַרויסגעריסען פון'ם ציגיינער און זיך געוואָרפען צום שטאַל. אַלע אַנוועזענדע האָבען זיך מיט שטעקענס געוואָרפען צו פערטרייבען דעם בער. דער בער האָט פערוואונדעט דעם פּויער מאַשטשיק, אומגעוואָרפען דעם ציגיינער און מ'האָט איהם קוים אַרויסגעריסען פון בער. אַ שווער פערוואונדעטען האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

צוויי קהלות

(אַ בריף אין רעדאַקציע)

אויף דער טריבונע פון 5-טען אַלגעמיינעם צוזאַמענפאָהר פון די יודישע אינוואַלידען-פעראיינען, וועלכער איז פאָרגעקומען אין קראָקא דעם 15. און 16. פעברואַר ה. י. איז אַפּעלירט געוואָרען אויפ'ן אַדרעס פון דער מאַכט, דאָס הגם, די רעגירונג, וואָס בעשטעהט הויפּטזעכליך פון געוועזענע זעלנער פערשטעהט גוט די פאָדערונגען און בעדערפעניסען פון די, וואָס זענען קרבנות פון דער מלחמה, און בעזונדערס, דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום אינטערעסירט זיך שטאַרק מיט די נויטען און בעדערפעניסען פון די יודישע אינוואַלידען — מוז דאָך ·איינמאָל פאַר אַלעמאָל אויפהערען די ספּעציעל שלעכטע בעהאַנדלונג געגען יודישע אינוואַלידען מצד אייניגע רעגירונגס-בעאַמטע און עס מוז אויפהערען דער אונטערשיד פון רעליגיע און ראַסע, אין אַ פאַל, ווען סיי די יודישע אינוואַלידען, ווי די נישט-יודישע האָבען אויף אַ גלייכען אופן מקריב געווען זייער לעבען און געזונד לטובת דעם פאָטערלאַנד.

אָבער עס איז אויך אויפגעהויבען געוואָרען אַ מעכטיגע שטים צו דער יודישער געזעלשאַפט, וועלכע איז געבליבען עד-היום, צום גרעסטען בעדויערען, גענצליך אינדיפערענט צו די וועהטאָגסטע פראַגען פון די דערמאָהנטע אומגליקליכע, צו דער פראַגע פון זייער עקזיסטענץ. מיר שטרייכען אונטער, אַז די יודישע אינוואַלידען ווילען נישט צו לאַסט-פאַלען דער יודישער געזעלשאַפט אויף אַזוי פיל, דאָס מען זאָל זיי שענקען נדבות, זיי האָבען דאָס רעכט צו פערלאַנגען אַרבייט לויט זייערע מעגליכקייטען און כשר פערדינען אויפ'ן שטיקעל ברויט, און וויַיטער בלייבען אַ פּראָדוקטיווער עלעמענט אין געזעלשאַפט.

אונז אָבער, אַלס פאָרשטעהער פון לאָדזער אינוואַלידען-פעראיין, אינטערעסירט, פערשטעהט זיך, די לאַגע פון אונזערע מיטגלידער בכלל, וועלכע געפינען זיך אין אַן אויסערגעוועהנליכען שלעכטען מצב און נויטיגען זיך שטענדיג אין מאַטעריעלע שטיצע, און דער פעראיין בפרט, וועלכער טראָגט די אחריות פאַר זיינע מיטגלידער. אָבער צי ווייסט עפּעס לאָדז פון אונזערע ליידען? אינטערעסירט זיך לאָדז מיט אונזער טרויעריגע לאַגע?. מיר דערלויבען זיך די דערמאָהנטע פראַגען צו שטעלען קודם-כל דער יודישער גמינע.

עס איז בעדויערנסווערט צו דערמאָהנען אַ פאַקס, וועלכער איז בלתי-ספק אַ שאַנד-פלעק פאַר אונזער לאָדזער קהלה. מיר האָבען זיך געווענדעט צו דער לעצטער מיט אַ ביטע, וועגען ערטיילען אונז דעם גאַנצען סובבענץ פון 150 זל. אַ יאָהר (מישטיינס געזאָגט), פון וועלכער דער קריסטליכער אינוואַלידען-פעראיין האָט ביז-אַהער בעקומען 50 פּראָצענט, הגם דער פעראיין, בעזיצענדיג שעהנע הכנסות פון פערשידענע קאָנצעסיעס, וועלכע דער יודישער פעראיין פערמאָגט גענצליך נישט, נויטיגט זיך לגמרי נישט אין די יודישע 75 זל. אַ יאָהר! און וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזען? די יודישע גמינע האָט די ביטע פון אָרימען יודישען אינוואַלידען-פעראיין אָפּגעוואָרפען!

און ווען מיר וועלען אַדורכפיהרען אַ פּאַראַלעל פון דער טעטיגקייט פון דער קראָקאָווער יודישער גמינע, וועלכע האָט אַזוי פיל אויפגעטון פאַר'ן יודישען אינוואַלידען-פעראיין — אָהן אונטערשיד אויף וואָס פאַר אַ געביט פון טאָג-טעגליכען לעבען, דאָס אין 50 פּראָצענט פערדאַנקט דער דאָרטיגער פעראיין זייער איצטיגער ענטוויקלונג און מדרגה זייער מאַמען — דער קהלה, וועלכע האָט זיך מיט פערשטענדעניש, מיט אָפּפערוויליגקייט און אַפילו מיט מסירת-נפש אָפּגעגעבען דער הייליגער מיסיע צו העלפען יודישע מלחמה-קרבנות — קומען מיר צו אַ בעשלוס, אַז די לאָדזער קהלה דאַרף אַ סך צו לערנען פון דער קראָקאָווער קהלה.

י. מ. קאַמינסקי.

קופּאָן
אויף אַ יורידישער עצה
גילטיג דינסטאַג, דעם 24-טען פעברואַר
אַ בעקאַנטער יוריסט
ערטיילט יורידישע עצות
פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַקציע פון אונזער צייטונג, פּיעטריקאָווער 21.
אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטבריינגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט"
— פון דעם זעלבען טאָג. —

ליטעראַרישע פאָרלעזונג

אין דעם פאָלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

היינט 8.30 אָוועַנד קומט פאָר אין דער פאָלקס אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4) אַ פאָרלעזונג אין דער פּויליש שפּראַך אויף ד. ט.: „די ליטעראַטור פונ'ם אוראַלטען אריענט", רעפערירען וועט ד"ר משה פריילין, דאָס וועט זיין די ערשטע פון אַ ציקל פאָרלעזונגען איבער דער געשיכטע פון דער אַלגעמיינער ליטעראַטור.

היינט—לעצטע פאָרשטעלונג

פון דעם איצטיגען „אררט"-פּראָגראַם

היינט ווערט געגעבען די לעצטע פאָרשטעלונג פון איצטיגען „אַררט"-פּראָגראַם א. נ. „דאָס רעדעל דרייט זיך", וואָס האָט איבערגעלאָזט אַן אומפערגעסליכען איינדרוק, אויף די אַלע צאָהלרייכע בעזוכער, וואָס האָבען איהם געהאַט די געלעגענהייט צו זעהען.

מאָרגען שפּילט דער „אַררט" אין טאָמאַשאָוו, און איבערמאָרגען, דאָנערשטאַג ווערט נישט געשפּילט, מחמת דער גענעראַל-פּראָבע פון דער קומענדיגער פּרעמיערע.

פון די אינטענזיווע צוגרייטונגען, וואָס ווערען געמאַכט צו דער דאָזיגער נייער פּרעמיערע, און לויט ווי די לעצטע רעפּעטיציעס וויַיזען, פערשפּרעכט דער קומענדיגער פּראָגראַם צו זיין זעהר לעבעדיג, פרעהליך און צוגלייך אינטערעסאַנט.

די פּרעמיערע וועט פאָרקומען פרייטאָג.

גוואַלדיגע פאָראינטערעסירונג מיט'ן קאָנצערט

פונ'ם וואונדערקינד נחומ'ל עפּשטיין

ס'איז נישט קיין וואונדער, וואָס ס'איז אַזאַ גרויסער פאָרפערקויף פון בילעטען אויף דעם קאָנצערט פונ'ם 7-יעהריגען הונדל נחומ'ל עפּשטיין, וועלכער קומט פאָר מיטוואָך דעם 25-טען ד. ח. אין דער לאָדזער „פילהאַרמאָניע". נחומ'לס גרויסער ערפאָלג אין אַלע שטעט, וואו ער האָט נאָר קאָנצערטירט, און דער לעצטער געוואַלדיגער ערפאָלג אין וואַרשאַ, האָט איהם געמאַכט אַ נאָמען פון דעם איינציגען פענאָמענאַלען וואונדערקינד.

נחומ'ל עפּשטיינס געזאַנג פערפישופט די צוהערער. די ריגער און ווילנער פּרעסע דריקט זיך אויס, אַז נחומ'לס געזאַנג פערשאַפט דעם צוהערער דעם גרעסטען גייסטיגען גענוס.

די איבערגעבליבענע בילעטען אויף דעם איינציגען קאָנצערט אין „פילהאַרמאָניע" מיטוואָך דעם 25-טען 9 אָוונד, קען מען בעקומען אין קאַסע.

„חסידים" פון א. וועוויאָרקע

די נאָהענטסטע פּרעמיערע פון רודאָלף זאַסלאַווסקי

נאָכ'ן פערענדיגען די פאָרשטעלונגען פון „טוביה דעם מילכיגען", וועלכע ווערט געגעבען היינט צום לעצטען מאָל. וועט רודאָלף זאַסלאַווסקי מיט זיין אַנסאַמבל אַרויסטרעטען אין אַ גאַנץ נייער פּיעסע.

פרייטאָג ווערט געגעבען די פּרעמיערע פון „חסידים" פון בעוואוסטען יודישען שריפטשטעלער א. וועוויאָרקע, מוזיק פון קאָמפּאָזיטאָר מ. האָכבערג.

„חסידים" פערמאָגט די שענסטע יודישע ניגונים, חסידישע רקודים, התלהבות און איז אַ שטיק יודיש לעבען. די הויפּט-ראָל „אהרן חיים" שפּילט רודאָלף זאַסלאַווסקי. די פּיעסע „חסידים" איז דורך דעם קינסטלער געשפּילט געוואָרען וואָכען לאַנג אין ווילנע און אין אַנדערע שטעט.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דינסטאַג, ד. 24 פעברואַר

11.58 – צייט-סיגנאַל; 12.05 – גראַמאָפאָן פּליטען; 13.15–טאָג-פּראָגראַם, קינאָ- און טעאַטער רעפּערטואַר; 15.35–לופט פּליה-מינוט; 15.50–פאָרלעזונג; 16.15–גראַמאָפאָן פּליטען; 17.15–פאָרלעזונג; 17.45 – פּאָפּולערער סימפאָנישער קאָנצערט; 18.45 -פערשידענעס; 19.10–קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען; 19.25–גראַמאָפאָן פּליטען; 19.35–ראַדיאָ זשורנאַל; 19.50–טראַנסמיסיע פון גרויסען טעאַטער, אָפּערע „פאַוסט". נאָך דער אָפּערע – קאָמוניקאַטען און רעטראַנסמיסיעס פון אויסלענדישע סטאַציעס.

קליינער פעליעטאָן

ראַדיאָ של מצוה...

עס איז שוין אַזוי ווי אַ טראַדיציע ביי מיין משפּחה, ווען עס דאַרף דורך ראַדיאָ עפּעס פאָרקומען אַ גרויסער בייעס קומען זיי אַלע צו מיר הערען וויַיל ביי מיר איז דאָ אַ גוטער ראַדיאָ.

דעם פרייטאָג, ווען איך האָב איבערגעלייענט אין די צייטונגען, אַז ליב יפה וועט שבת-צו-נאַכט האַלטען אַ העברעאישען רעפעראַט דורך ראַדיאָ, האָב איך דאָס לכתחילה געהאַלטען פאַר אַ צייטונגס-וויץ עס האָט זיך מיר עפּעס נישט געגלויבט אין די ריכטיגקייט פון אַזאַ ידיעה און דערפאַר איז דאָס מיר באַלד אַזוי ווי פערגעסען געוואָרען.

שבת, אַז איך האָב נאָך נישט בעוויזען אָפּצורעסען מיטאָג האָט זיך אָנגעהויבען אַ קלינגעריי ביי מיר אין דער טיר-גלאָק, עס האָבען אָנגעהויבען זיך צונויפקומען געסט עס האָבען זיך בעוויזען אין שטוב נאָהענטע און וויַיטע פריינד מיט זייערע אויסגעוואַקסענע קינדער און אייניקלעך און סתם גוטע בעקאַנטע, מייגע טעכטערס קאָלעזשאַנקעס און קאָלעגען אַ חוץ אַלע שכנים פונ'ם הויז, עס זענען זיך צונויפגעקומען אָהן עין-הרע אַ פולע שטוב מיט געסט.

איך האָב מיר באַלד פון אָנהויב גאָר נישט געקענט אַריינטראַכטען פאַר וואָס זענען צום ראַדיאָ היינט געקומען עפּיס מעהר געסט ווי אַלע מאָל, ס'איז מיר גאָר אַרויס פון זינען וואָס איך האָב געלייענט אין צייטונג, איך האָב מיר אָבער באַלד דערמאָנט, אַגב האָבען מיר די געסט גענומען פערוואַרפען מיט פראַגען, וועגען וואָס וועט ער רעדען? און צי וועט ער רעדען יודיש, אָדער העברעאיש? און אויב העברעאיש צי אויף העברה ספרדית, אָדער אשכנזית? און צי גוים וועלען דאָס אויך הערען? און צי מ'וועט פערשטיין וואָס ער רעדט? אַזוי אַרום איז מיר קלאָר געוואָרען מה היום מיומיים, וואָס היינט זענען געקומען מעהר געסט ווי אַלע מאָל.

מילא, אַז געקומען איז פערפאַלען מ'קאָן קיין מענשען נישט אַרויסטרייבען, און אַז זיי האָבען מורא געהאַט מ'זאָל זיי אין קאָרידאָר די קאַלאָשען נישט פערבייטען און אַלע זענען זיי אַריין אין שטוב אין די קאַלאָשען איז אויך פערפאַלען... און אַז די מיטגעפיהרטע קינדערלעך האָבען זיך דווקא געוואָלט שפּילען מיט די גאַרדינען פון די פענסטער און האָבען פאַר איינוועגט אַרונטערגעריסען צוויי פאָר גאַרדינען איז אויך פערפאַלען... און אַז די גרויסע האָבען באַלד אין אָוונט אָנגעהויבען רויכערען פּאַפּיראָסען און געוואָרפען די מונדשטיקען אויפ'ן פּאָדלאָגע, מיין וואוינונג האָט געקראָגען אַ אויסזעהען ווי אַ שענק, איז אויך פערפאַלען... ס'איז דאָך היינט נישט קיין געוועהנליכע ראַדיאָ.

אַ ראַדיאָ של מצוה...

דערוויַיל ווילט זיך אייגעם אַ גלאָז טיי, דעם אַנדערען שוואַכט דאָס האַרץ מ'מוז איהם עפּעס געבען אין מויל אַריין. דער רעפעראַט וועט ערשט פאָרקומען אַרום עלף אַ זייגער, זיי זענען דאָך אַלע פריינד און גוטע פריינד מ'קאָן דאָך נישט, אַז מענשען זאָלען בלייבען אומצופרידען...

וואָס זאָל איך אייך דאָ לאַנג מאריך זיין, גאָט האָט געהאָלפען, אַז עס האָט זיך דערהערט אין ראַדיאָ, אַז באַלד אין אַ מינוט אַרום וועט דער דיכטער, לייב יפה, האַלטען זיין אָדטשיט...

ס'איז געוואָרען שטיל רוהיג מיט איינגעהאַלטענע אָטעמס האָבען זיך אַלע מכין געווען צו הערען דעם רעפעראַט. אָבער דאָ האָט פּאַסירט אַזוינס וואָס האָט דאָ נישט לאַנג פּאַסירט אויף דער אַקאַדעמיע פון לכבוד שלום אַש'ן אויב איהר געדענקט ווען מ'האָט געלייענט אַ בעגריסונגס-טעלעגראַמע פון ביאַליקן אויף העברעאיש האָבען זיך דערהערט אויסגעשרייען יודיש!.. יודיש!.. אַזוי איז דאָ אויך געווען, אַזוי ווי עס האָט זיך גענומען הערען דורכ'ן ראַדיאָ די ערשטע פּאָר ווערטער פון דיכטער יפה אויף העברעאיש אַזוי איז געוואָרען ביי מיר אין שטוב אַ אויסערגעוועהנליכער טומעל הלמאי ער רעדט העברעאיש, און עס האָבען זיך דערהערט אויסרופען יודיש!... יודיש!... דער טומעל האָט אַזוי אָנגעהאַלטען אַן ערך פון צוואַנציג מינוט און אַז עס איז צוריק שטיל געוואָרען פערשטעהט זיך, אַז מ'האָט שוין נישט געהערט קיין וואָרט...

שר של אש.

טעאטער, קינא און מוזיק

וועכענטליכע אפטיילונג

רודאלף זאסלאווסקי'ס אויפפיהרונג פון „טוביה דעם מילכיגען"

שלום עליכם איז דער פאפולערסטער שרייבער ביי יודען. שלום עליכם איז דער, וועלכער האט אריינגעקוקט אין הארץ פון די פראסטע און פשוטע דורכשניטליכע יודען, אויף וועלכע מיר לעגען גאר־נישט קיין אכט און וועלכע פערמאגען אזעלכע גרויסע גייסטיגע אוצרות אין זיך. אין דער הינזיכט איז זיכער דאס בעסטע ווערק פון שלום עליכמ'ען „טוביה דער מילכיגער". דאס דאזיגע קאפיטאלע ווערק לעזט נישט קיין פראבלעמען, האט נישט קיין רפואה פאר דער וועלט, הגם דא אין „טוביה דעם מילכיגען" זענען פערהאן אלע אנדייטונגען אויף סאציאלע און אפילו אויף נאציאנאלע פראב־לעמען.

זיכער ווערט דארטען גערעדט וועגען ארימע וועגען רייכע. זיכער ווייס טוביה וועגען דעם אונ־טערשיד און איז פילשטענדיג בעוואוסטזיניג וועגען אונרעכט, וואס ליידען די ארימע, די הארעפאש־ניקעס. געוויס ווייס טוביה, אז ס'איז פערהאן אנ'אונטערשיד צווישען יוד און נישט־יוד, ער ווייסט אבער נישט פארוואס. זיכער ווייסט טוביה און ערפיהלט עס, אז דעם יוד ווערען געטון גרויסע עוולות. געוויס ווייסט מנחם מענדעל, אז ער מיט זיינע פרנסות געהען אונטער. געוויס ווייס ער וועגען דעם שרעקליכען עקאנאמישען צושטאנד פון די יודען. אבער נישט טוביה און נישט מנחם־מענדל פרובירן אין „טוביה דעם מילכיגען" צו געפינען עפיס א תרופה, עפיס אנ'עצה זיך אקע־גענצנשטעלן דעם דאזיגן צושטאנד.

„טוביה דער מילכיגער" נעהמט אויף זיין גרויס גליק ביים אונפערהאפטען פערדינען פון 37 קארבען אזוי גוט זיינע גרויסע אומגליקען וואס הויבען זיך אן צו שיטען אויף זיין קאפ אהן פראטעסטען, ער זוכט אפילו נישט קיין מיטלען זיך אפצוטרייסלען פון די אומגליקען, ער איז דער יוד, דער אויסדרוק פון אונענדליכען אפטימיזם פון ענדליכער ליבע צו זיינע קינדער און צו דעם אלעם, וואס איז איהם נאהענט, צו זיין בהמה, צו זיין פערדעל, צו דער ערד, וואו ער וואוינט, צו דעם גוי פון שטעטעל און אפילו צו דעם קענ־דעל, אין וועלכער ער האלט זיין מלך, ער האט אפילו נישט קיין גרויסע טענות צו מנחם מענדעל. וועלכער האט איהם פשוט צוגערויבט זיין לעצטען גראשען, וואס ער האט געהאלטען חתונה־צו־מאכען זיין טאכטער.

„טוביה דער מילכיגער" איז דורך שלום־עליכמ'ען נישט געשריבען געווארען פאר דער ביהנע, אבער מען מוז מודה זיין, אז ס'וואלט גע־ווען כמעט אונמעגליך צו דערהאלטען דאס גרויסע ווערק נאר אין די ביבליאטעקען און פריוואטע ביכער־שענק.

„טוביה דער מילכיגער" האט געמוזט קומען אויף דער ביהנע, כדי פון דארט זיך צו בעווייזען פאר די ברייטסטע מאסען, כדי פון דארט זאל פא־לען דאס ווארט פון שלום עליכמ'ען דוקא אין טוביה'ן.ביי אינסצעניזאציע פערלירט אבער דאס ווערק אליין. פון „טוביה'ן" זענען פערהאן עטליכע אינסצעניזירונגען, און מען מוז מודה זיין, אז די אינסצעניזירונג, וועלכע ס'האט אונז געגעבען רו־דאלף זאסלאווסקי בעת זיין ערשטען גאסטראל אין לאדז איז א מייסטערהאפטע.

די הויפט־זאך זאל געזאגט ווערען. דער טעקסט פון שלום־עליכמ'ען איז נישט אנגעריהרט געווארען; נישט לשם פערשענערן, נישט לשם „מא־דערניזם". זאסלאווסקי האט אין דער רעזשי און אינסצעניזאציע געגעבען א רעאליסטיש־וואונדער־בארע פארשטעלונג אין זין און אינטענץ פון שלום־עליכמ'ס אונשטערבליך ווערק.

טוביה'ן האט געשפילט רודאלף זאסלאווסקי. ס'איז שווער צו דעפינירען מיט איין ווארט, אדער אפילו מיט א זאץ דעם אופן פון שפילען און אינ־טערפרעטירען „טוביה'ן". דאס איז געווען א זאפ־טיגע, פולבלוטיגע פיגור, אויסגעטאקט ביז דער קלענסטער איינצעלהייט. דאס איז געווען די האר־ציגקייט אליין, און מאמענטען פון פאטער־ליבע, די ליבע אליין, און מאמענטען פון צער – דער צער אליין, און מאמענטען פון פרעהליכקייט – דער אפ־טימיזם אליין. יעדע בעוועגונג, תנועה און קלאנג פון ווארט איז געווען אויסגעמאסטען און אפגע־וואויגען. (וועגען זאסלאווסקי אלס מגנן וואלט זיך געלוינט בעזונדער אפצושטעלען). און בעזונדערס די אויסגעהאלטענקייט, די גאנצקייט פון טיפ פון אנהויב ביז'ן סוף. זאסלאווסקי האט געשאפען דאס מאקסימאלסטע, די גרעסטע קרעאציע וואס קען געבען „טוביה דער מילכיגער".

„מנחם־מענדעל" האט געשפילט ליב שריפט־זעצער. דאס איז אנ'ארטיסט, וועלכער טרעט אויף דאס ערשטע מאל אין לאדז און אויב מ'וויל נישט לאנג מאריך זיין און זיך אפשטעלען גענוי אויף דעם פערשטעהען און איבערגעבען שלום־עליכמ'ס „מנחם־מענדעל" קען גענוג זיין עטליכע ווערטער: ליב שריפטזעצער איז א גרויסער אקטיאר, אפילו ווען ער וואלט נישט מעהר געקענט געבען, ווי אזא „מנחם־מענדעל". דאס האט מען ביי אונז נאך נישט געזעהען.

אין אויבענאן רוקט זיך אויך ארויס שלמה נאאומאוו („מאטיל קאמזויל"), א פיין צוגעטראכטער טיפ, דערהאלטען אויף דער געהעריגער הויך.

פרוי לובא ראזענבערג („גאלדע סערצע"), פרל. סיבירצעווא (צייטל) און פרל. וויינשטאק (חוה) האבען מיט גרויס ערפאלג דערגענצט די שעהנע פארשטעלונג, וועלכע איז געשטאנען אויף גאר א הויכער מדרגה.

י. דאנקין.

יצחק איסאקסאן.

טעאטער א מאל און היינט

(א ביסעל טעאטער-געשיכטע, לויט פערשידענע קוועלען)

.2

זייער טעאטער האבען די גריכען געבויט אין דער פארם פון א צירקעל אויף די אפהויגען פון די בערג. די פארשטעלונגען פלעגען פארקומען בייטאג אונטער'ן פרייען הימעל. די אויפטוען פון די גריכען אויפ'ן טעאטער־געביט זענען געווען אזוי גרויס, אז די רוימער איז בלויז געבליבען איבערצונעהמען אלץ פון זיי און זיי נאכמאכען. די גרעסטע רוימישע קאמעדיאנטען פלאיטוס און טערענץ און אפילו דער גרויסער טראגיקער סענעקא האבען בלויז אימיטירט די גריכען.

שפעטער איז דער טעאטער אין דער רוימי־שער אימפעריע דעמאראליזירט און פערברוטאלי־זירט געווארען און נאכדעם ווי די רוימישע רעגי־רער האבען אנגעהויבען פערוויילען דעם המון מיט גלאדיאטאר־שפילען און צירק־פארשטעלונגען, ווי מענשען האבען געקעמפט מיט ווילדע חיות, האט זיך דאס אויפשטייגענדיגע קריסטענטום ארויפ־געווארפען אויפ'ן טעאטער און מיט דער צייט זענען אלע צירקען און טעאטערן אין דער רוימי־שער אימפעריע פערוואנדעלט געווארען אין קראמען און וואוינהייזער.

פון דאן שטארבט אפ טעאטער אויף גאנצע טויזענד יאהר ביז די גלחים האבען זיך געכאפט, אז עפעטליכע פארשטעלונגען קענען זיין א גוטער מיטעל צו פערשפרייטען רעליגיעזע שקרים און זיי האבען אנגעהויבען אויפצופיהרען, תחילת אין די קלויסטערס גופא און נאכדעם אויף די הויפען „מיסטעריעס" אדער „נסים־פארשטעלונגען" אין צייט פון פאסכע און ווייגאכט.

די דאזיגע „מיסטעריעס" האבען אנגעהאל־טען ביז דער רענעסאנס עפאכע ווען די גלחים האבען ענטדעקט אין זייערע קלויסטערס ביבליאטעקען די קלאסיקער און זיי גענומען שטודירען און איבער־זעצען; דאן האט די דראמע אויפגעבליהט אין איטאליען, פראנקרייך, ענגלאנד און שפאניען. וואלטער זאגט, אז דער קארדינאל ביביענא האט איינגעפיהרט אין איטאליען די אמת'ע קאמעדיע ווי טיססינא האט איינגעפיהרט די טראגעדיע אי־פופצענטען יאהרהונדערט נאך איידער די אנדערע אייראפעאישע פעלקער האבען געהאט עפעס אנ'א נוגע פון שעהנע קונסטען. אין זעכצענטען יאהר־הונדערט איז אין ענגלאנד אויפגעקומען מארלאו, בען־דזשאנסאן און שעקספיר, אין פראנקרייך קאר־נעיל, ראסין און מאליער; אין שפאניען לאפע דע וועגא – דער גרויסער מחבר פון אריבער טויזענט זעקס הונדערט פיעסען, וועלכער האט אין אנהויב פון זיין קאריערע, געקעמפט געגען קארנעילס געשמאקלאזיגקייטען, אבער וועלכער איז ענדליך אראפ פון זיין הויך און זיך צוגעפאסט צו דעם גראבען געשמאק פונ'ם שפאנישען המון פון יענער צייט צוליב געלט און מאטעריעלע בעקוועמליכקיי־טען – און קאלדעראן. אין דייטשלאנד האט די דראמע פערשפעטיגט איבער די אינערליכע רייסע־רייען פון איהרע מלוכה'לעך און איהרע פאליטי־שער צוריסענקייט ביז'ן אכצענטען יאהרהונדערט ווען ס'האבען זיך בעוויזען לעסינג און שילער.

נאך דער קראמוועל־רעוואלוציע האבען די פוריטאנער וועלכע זענען געווען פערביטערט און אויפגעבראכט פון די סאטירישע פיילען, וואס זיי האבען געכאפט פון די דראמאטורגען, ווי איבער'ן רעליגיעזען אייפער, פערמאכט אין ענגלאנד די טעאטערן.

דער טעאטער איז ווידער איינגעשלאפען ביז דער צווייטער העלפט פונ'ם פאריגען יאהר־הונדערט.

די גרויסע אינדוסטריעלע רעוואלוציע, וואס איז געקומען נאך דער פראנצויזישער רעוואלוציע, די וויסענשאפטליכע ענטדעקונגען, דער צוזאמענ־ברוך פון דער אלטער וועלט־אנשויאונג ווי אויך דער געזעלשאפטליכער אויפברויז האבען גורם געווען ס'זאל געשאפען ווערען דער נייער טעא־טעאטער וועלכער איז אוועק אין א גאנץ אנדער ריכטונג.

דער שעפער פון דער נייער דראמע איז, ווי בעוואוסט, דער געניאלער נארוועגער הענריק איבסען (געבוירען אין 1928, געשטארבען 1906), וועלכער האט אין משך פון זיין לאנג לעבען אויסגענוצט און געוויזען ווי אויסצונוצען טעאטער פאר א קאמפס־אינסטרומענט געגען סאציאלע איבעלען און אומרעכט. פון איהם זענען שפעטער בע־ווירקט געווארען בערנארד שאו און דזשאן גאלס־וואָרטי אין ענגלאנד, הויפטמאן און זודערמאן אין רייטשלאנד, סטרינדבערג גארקי און פיל אנדערע אין אלע לענדער פון גאר דער וועלט.

ס'האבען אויך נישט געפעהלט, פערשטייט זיך, אין קעגענזאץ צו די אויסגערעכנטע – קונסט לשם קונסטניקעס, ווי אויך יחידיסטישע מיסטיקער און ניט־דאיקע־זינגער ווי למשל מאריס מעטערלינג, עדמאנד ראסטאן, דזשעמס בארי און אפילו הויפט־מאן, דער שפעטערדיגער, שוין דער מחבר נישט בלויז פון „די וועבער" נאר אויך פונ'ם „פערזונקע־נעם גלאק".

אויך די וועלטארבייטער־שאפט וועלכע ווערט סוף כל סוף איבערנעמען אלע נוצליכע קולטור־דערגרייכונגען פון דער אפגעלעבטער בירגערליכער וועלט הויבט אן זיך צו בענוצען מיט טעאטער אין קאמף פאר איהרע רעכטען ווי אויך צו פערשפריי־טען איהרע סאציאלע אידעאלען אזוי ווי ס'ווערט שוין איצט פראקטיצירט אין די פראלעטארישע טעאטערן פון ראטענפערבאנד.

וואלטער זאגט אין זיין פילאזאפישען ווער־טער־בוך, ארטיקל „דראמאטישע קונסט": – „פאנעם קם סירסענסים – ברויט און פארשטעלונגען, איז די לאזונג פון אלע פעלקער. אנשטאט צו גיין דער־מארדען די קאראביער אינדיאנער, וואלט אפשר בעסער געווען זיי פעראינטערעסירען אין פאר־שטעלונגען מיט דער פעהיגקייט פון די וואס גייען אויפ'ן שטריק, מיט שפילען און מוזיק. ס'איז מעג־ליך אז אזוי וועלען מיר זיי לייכטער מאכען אונ־טערטעניק". און ווייטער אביסעל זאגט ער מיט פעראכטונג: „דער המון האט ליב מ'זאל רעדען צו זיינע אויגען". איך האב מורא אז אפילו אנ'„עדעלער" אריסטאקראט געדענקט בעסער וועו ער זעהט ווי ווען ער הערט. דאס גריכישע ווארט טעאטראס בעדייטעט א פלאץ צו זעהן און ווייל טעאטער־פארשטעלונגען קענען ווערען אזוי גע־פעהרליך מ'זאל מיט זיי פערשקלאפען און פערדאר־בען, מוז מען טאקי קעמפען פאר א טעאטער וואס זאל בעפרייען און אויפקלערן.

א יובילעאום, וואס איז צו עפיס מחייב

(צום 15-יעהריגען יובילעאום פון דער „ווילנער טרופע")

פון ווילנא קומט אן די ידיעה, אז די דאר־טיגע יודישע קולטור־געזעלשאפטליכע אינסטיטו־ציעס, דאס גאנצע יודישע ווילנא גרייט זיך איצט צו א גרויסער פייערונג פון דער 15-יעהריגער עקזיסטענץ און ענטשטעהונג פון דער „ווילנער טרופע".

דאס הייסט די „ווילנער טרופע" האט שוין הינטער זיך גאנצע 15 יאהר קינסטלערישע טעטיגקייט. זי האט שוין הינטער זיך א רייה פון גראנדיעזע סצענישע ערפאלגען און א רייכע קולטור־פערגאנגענהייט אויף דער יודישער גאס. עס אינטערליגט נישט קיין שום ספק. אז אין דער געשיכטע פון פוילישען יודענטום פון נאך דער מלחמה־תקופה פערנעהמט די „ווילנער טרופע" איינע פון די בכבוד'יגסטע און חשוב'סטע ערטער.

דאס פוילישע יודענטום פיהרט א ביטערען קאמף פאר זיין קיום, פאר זיין דאזיין, עס פיהרט אן א טראגישע ראנגלעניש פאר פרימיטיווע מענשליכע רעכט. נאך קאן זיך די נישט־יודישע געזעלשאפט נישט צוגעוועהנען צו דעם איינפאכען ריין־מענשליכען בעגריף וועגען גלייכבערעכטיגונג פאר יודען אויף אלע געביטען פון מענשליכען שטרעבען און דענקען. נאך איז דער קאמף פאר א גייסטיגער און א פאליטישער גלייכבערעכטיגונג פאר דעם פוילישען יודענטום נישט פערענדיגט.

נאך איז די געלע לאטע פון אונז נישט אינגאנצען אראפגענומען געווארען דער קאמף מוז נאך לאנג דויערען. אבער פונדעסטוועגען מוזען מיר מודה זיין, אז היינט צו טאג האלטען מיר א סך ווייטער ווי מיט עטליכע צעהנדליגג יאהרען צוריק, אפילו ווי פאר דער מלחמה. מיר זענען דערגאנגען צו אזא מדרגה, אז מיר זענען געווארען א פאליטישער פאקטאר, מיט וועלכען מען רעכענט זיך סוף כל סוף. אויך אויף דעם קולטורעלען געביט האבען מיר צו פערצייכענען ערפאלגען פון נישט א קליינעם ווערט. די וועלט איז דערגאנגען, אז עס איז נישט אמת די מיינונג פון יענע גייסטיגע אסימילאטארען, וועלכע האבען איגנארירט א יעדע קולטורעלע אייגנארטיגקייט פון דעם יודישען פאלק. די וועלט איז איבערראשט געווארען ווען זי האט דערזעהן דעם גראנדיעזען קוואל פון יודישער קינסטלערישער שאפונג.

אזוי גוט די יודישע ליטעראטור ווי די יודישע סצענישע קונסט האבען ארויסגערופען די גרעסטע בעוואונדערונג אין דעם גרעסטען ענטוזיאזם. דער יודישער גייסט איז ענטפלעקט געווא־רען אין זיין גאנצען פערנעהם. און מיר האבען זיך געלאזט אין דער וועלט אריין, כדי דער וועלט צו בעווייזען, אז נאך זענען אונזערע גייסטיגע כחות נישט אויסגעשעפט און, אז נאך האבען מיר דער וועלט נישט געזאגט דאס לעצטע ווארט. מיר האבען דער וועלט בעוויזען, אז מיר געהערען זיכער נישט צו די לעצטע אין דער פעלקער־משפחה. די וועלט איז געהעכערט געווארען אין דער גרעסטען התלהבות ווען זי האט דערזעהען די יודישע מיסטיק און דעם אייביג לעבעדיגען יודישען גייסט. בשעת ווען אונזערע פאליטישע רעכט זענען נאך אזוי בעגרעניצט און אונזער מאטעריעלע לאגע איז אזוי קאטאסטראפאל – זענען מיר אויף דעם קולטורעלען געביט גאנץ גלייכבערעכ־טיגט און שפילען נישט קיין קליינע ראל אין דער מאדערנער געשיכטע פון קולטורעלען אייראפע. עס ווייזט טאקי אויס, אז דער כלל דאס פאליטישע רעכט קומען ערשט נאך קולטורעלע איז א אבסא־לוטער אמת.

צי האבען די „ווילנער" א קליינעם חלק אין דעם דאזיגען קאמף און אין די דאזיגע ער־פאלגען? דוכט זיך, אז איך וועל נישט מגזם זיין, אויב איך וועל בעהויפטען, אז זיי האבען א גאר גרויסען חלק אין דעם דאזיגען קאמף און אין די דאזיגע ערפאלגען. האבען זיי דאך ארויסגעטראגען דאס לעבעדיגע יודישע ווארט אין דער ברייטער וועלט אריין. ווער, אויב נישט זיי האבען די וועלט בעקאנט געמאכט מיט דעם „דיבוק", ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק" און אנדערע יודישע שאפונגען? ווער אויב נישט די „ווילנער" האבען פאר דער וועלט אויסגעטייטשט אונזער נשמה, אונזער צער און ליידען און אונזער גרויסען אפטימיזם, אונזער גלויבען אין א „אחרית הימים"? צי האט זיך די יודישע געזעלשאפט געהעריג בעצויגען צו די דאזיגע מארטירער־קינסטלער? ניין, טויזענד מאל ניין! זי האט אפילו נישט געזיכערט די עקזיסטענץ פון די דאזיגע מאדערנע קדושים פון דער נייער אויפלעבענדיגער יודישער קולטור.

אבער איצט איז נישט די צייט פון תרעומות, פון אויסרעכנען עוולות. איצט איז א יום־טוב פון דער מאדערנער יודישער קולטור, פון דעם מאדערנעם יודישען ווארט. און דאס איז צו עפיס מחייב.

די שענסטע מתנה, וואס דאס פוילישע יו־דענטום קאן געבען די „ווילנער" צו דעם דאזיגען יובל איז א שטאבילער זיצפלאץ און אויף זיכערע יסודות אוועקגעשטעלטען יודיש דראמאטיש־קינסטלערישען טעאטער.

בן-ציון צאגען.

דאס יודישע לעבען אין ארגענטינא

פון יעקב באטאשאנסקי.

— א גרויס פון ארגענטינע?

— אך יא! ארגענטינא איז אמאל שיער נישט געוואָרען ארץ־ישראל און איז דאס נאך עד היום נישט. מיין איך: נישט אינגאנצען, אביסעל ארץ ישראל איז עס דאך יודען לעבען דארט, בויען, שאפען.

אונזער ישוב איז אלט — כמעט געגוי׳ — איין און פערציג יאהר. צוריק מיט אזוי פיל יאהר איז אין בוענאס איירעסער פארט אריינגעקומען די ערשטע שיף וואס האט אין איהר אינגעוויידן געטראגען יודישע אימיגראנטען, מען האט פאר א יאהרען דעם דאזיגען דאטום נישט געפייערט, ווייל מען האט זיך געדענקט, אז פופציג יאהר איז אפ א־סיגערער עלטער פאר א יובעליי; אבער אויך דערפאר ווייל ארגענטינער יודען האלטען זיך פאר אזוי יונג, אז זיי צעהלען זיך נישט די יאהרען.

און ווערליג פאר א משך פון 41 יאהר און ווערליג פאר אזא ווייט לאנד און ווערליג פאר אזא נישט גרויסען ישוב, — ער פערמאגט ערשט איצטער נישט קיין סך מעהר ווי א פירטעל מיליאן נפשות — האבען זיך ארגענטינער יודען שעהן אויסגעאר־בייט און שוין אנגעהויבען שאפען אויך.

אויסגעבויט האבען זיי קודם כל די קאלאניעס געבויט מיט באראן הירשס געלד, אבער מיט אייגענער מיה, מיט אייגענעם שווייס, און בלוט און פלייש. איך בין נישט קיין ציוניסט, אבער דעם אידעאליזם פון די חלוצים בעוואונדער איך און איך מוז צוגעבען, אז די ערשטע יודישע קאלאניס־טען אין ארגענטינע האבען פערמאגט דעם זעלביגען אידעאליסטישען ברען, וואס די חלוצים און זיי זע־נען גראד געווען נישט קיין יונגע, נאר מיטעל־יעה־ריגע. געווען ביי זיי א גרויסער אידעאל: ערד־אר־בייט, זיי האבען דאס נאך אנגערופען מיט׳ן לשון קודש־דיגען נאמען: עבודת אדמה, און אויפ׳ן מזבח פון אידעאל האבען זיי זיך מקריב געווען.

דער מצב פון דער יודישער קאלאניזאציע אין ארגענטינע רופט נישט ארויס קיין שטארקען גלוי־בען אין א גרויסער צוקונפט. סיבות? אין א קורץ ארטיקעל קען מען זיי נישט אויסרעכענען.

אבער אויב די צוקונפט פערספעקטיווען זענען אין אלגעמיין נישט קלארע, איז אבער די פערגאנ־גענהייט א שעהן און הערואיש קאפיטעל אין אונ־זער לעבענס־געשיכטע און אויך אין דער געשיכטע פון ארגענטינע. יודען וועלען תמיד קאנען אנווייזען אויף אייביגע געגענדען, וואס זיי האבען אויסגעוויל־דעוועט נישט נאר מיט׳ן פרייז פון שווערער מיה, נאר אויך מיט׳ן פרייז פון מענשליכע קרבנות. די גע־שיכטע פון קאלאניסטישען מארטירערטום איז פער־שריבען אין „בראשית״ פון אונזער לעבען, אין מרדכי אלפערסאנס וואונדערבארען, פיבערענדען בוך: „דרייסיג יאהר אין ארגענטינע״ (מעמוארען פון א יודישען פויער). עס הויבט זיך מיר אן דוכטען, אז איך דארף בעהמען א „דברי הימים״ טאן און זאגען: „הלא הם כתובים״ וועניג ישובים יודישע האבען דאס מזל צו האבען אזא בראשית!

מיר האבען זיך אויסגעבויט אויך אין שטאט, אפילו ווען מען בעפרייט זיך פון דער גרויסער פראפארציע — אין ארגענטינע איז אלץ גרויס און מען ווייסט שוין, אז נישט אלץ, וואס איז גרויס איז גוט — קע זמען איבערראשט ווערען פון דעם, וואס דער שטאטישער ישוב פערמאגט. סיי די ביר־גערליכע, סיי די פראלעטארישע פערמאגען גרויסע און וויכטיגע אינסטיטוציעס, איהר טרעפט ביי אונז קאאפעראטיוען, בענק, הילפס - ארגאניזאציעס, לאנדסמאנשאפטען, קולטור־צענטרען, ביבליאטעקען א. אז. וו. איהר טרעפט אין בוענאס איירעס א יודיש שפיטאל, וואס האט וועניג גלייכען צו זיך אין על־טערע ישובים, דאס זעלביגע קען מען זאגען וועגען בית־יתומים און יתומות, מושב זקנים, מען טרעפט שולען פון עקסטרעם רעכטע תלמוד־תורה׳ס, ביז עקסטרעם לינקע קאמוניסטישע שולען. איהר טרעפט ביי אונז צוויי גרויסע טעגליכע צייטונגען — „די פרעסע״ און „די יודישע צייטונג״ און א גרוי־סע צאהל וואכענצייטונגען פארטייאישע, מעהר אדער וועניגער ליטעראַרישע, הומאריסטישע און — פראוויבציעלע.

אז מען שטעלט זיך אמאל קוקען פון דער ווייט פערדרעהט זיך דער קאפ. עס הויבט זיך אן אויסווייזען, אז דאס גאנצע יודישע לעבען אין ארגענטינא געפינט זיך ביים ברעג פון א תהום, פארהאן שוין א קולטורעלע, נישט יודישע מיין איך. ארגענטינא, אבער דאס קולטורעלע געהערט צו יחידי סגולה, די מאסע איז נאך גאר קולטור־לאז. און דאס אויסמישען זיך מיט דער ארגענ־טינער מאסע שמעקט מיט אריינפאלען אין תהום.

א סך פון דער געזעלשאפטליכער טעטיגקייט מאכט דעם איינדרוק פון וועלען אנטון רעטונגס־גארט־לען. דאס טוען ארטאדאקסען, ציוניסטען, די פראָ־לעטארישע ריכטונגען. מעהר פון אלעמען איז דער רעטונגס־גארטעל יודיש. יודיש איזאלירט און קאנ־צענטרירט, יודיש איז דער ערואן פון טעריטאריע, פון ערד, דאס אנערקענען אויך אזעלכע, וואס זענען לויט דער נאטור נישט קיין יודישיסטען.

מען מוז אבער מודה זיין, אז די גאנצע גע־זעלשאפטליכקייט, ס׳הייסט דער רעטונגס־גאר־טעל נעהמט ארום קוים פערציג פראצענט פון די יודישע מאסען און 60 פראצ. פאלען אין תהום אריין.

מען דארף דאך נישט זיין קיין גרויסער אפטי־מיסט, צו איינזעהן, אז יודיש האט א צוקונפט אין ארגענטינא און, אז עלטערען פון אלע קלא־סען און שיכטען זענען דורכגעדרונגען מיט דער איבערצייגונג, אז מען דארף געבען א יודישע ער־ציהונג די קינדער, ס׳הייסט זיי לכל הפחות אויס־לערנען לייענען און שרייבען — און זיי טוען ׳זיך עפעס אויף דעם געביט. די פאסיווע איבער־צייגונג איז שטארקער ווי די אקטיווע דורכפיה־רונג. אין דעם אריינדרינגען פון איבערצייגונג האבען די צוויי צייטונגען א גרויסען חלק.

מיר שאפען שוין אויך דארט. אויב ליטערא־טור איז פרץ, דאן האבען מיר אין ארגענטינא נאך נישט קיין יודישע ליטעראטור, אויב אבער ליטעראטור איז אויך קאברין למשל, דאן האבען מיר שוין ליטעראטור. מיר האבען שוין דארט זיך אקלימאטיזירט, דורכגעפיבערט, אביסעל אריינ־געוואקסען אין דער ערד און מיר הויבען שוין אן ארויסשפראצען. איך האב שוין דערמאהנט מרדכי אלפערסאן. איך וועל דערמאהנען פון די עלטערען: די דיכטער משה פינטשעווסקי, אבא קלוגע, יעקב שטרייכער, די נאוועליסטען ישראל העלפמאן, בח וויטאל, אהרן בראדסקי (ע״ה), ברוך בענדערסקי און די פובליציסטען, פיניע כ״ץ, יוסף מענדעלסאן, י. ל. מאר, (ע״ה), מ. א. פארהאן א רייה יונגערע טאלענטירטע כוחות: די דיכטער מ. ד. גיסער, ה. בלאשטיין, מ. גראניטשטיין, די נאוועליסטען, גריינבערג, ראבינאוויטש, בלאסאן א. אנד. מען זאל פערגלייכען אונזערע שאפונגען פאר די לעצטע יאהרען מיט די שאפונגען פון אנדערע ישובים און דערביי אנווענדען דעם פראפארץ־סיס־טעם, וועלען מיר נישט פערשעהמט ווערען...

איך הער שוין ווי די לייענער פרעגען: און וואס איז מכוח די „טמאים״, די פרויען־הענדלער? און איך וועל אייך ענטפערען: דער רויך איז נישט אזוי שווארץ, ווי מען מאהלט איהם, דרום־אמעריקא בעשטעהט פון א סך אימיגראנטען־ישו־בים, איז דארט א גרויסער אפזאץ פון ווייס פלייש און יודען בעטייליגען זיך אין דעם דאזיגען טרוי־עריגען „מסחר״, פראפארציאנעל נישט מעהר פון אנדערע פעלקער. די יודישע געזעלשאפט האט די פרויען־הענדלער א נאמען געגעבען „טמאים״ און זיי איזאלירט פון זיך און במילא שוין אנגעוויזען דערמיט דער מאכט אויף דעם. די מאכט אבער האט זייערע אינסטיטוציעס לעגאליזירט. און אויך איצט, ווען די ארגענטינער מאכט רודפ׳ט זיי, איז דאס פון לכתחילה געווען מעהר מיט דער כוונה; צו צובלאזען אנטיסעמיטיזם און בעשאפען א נ׳אייב־דרוק, אז פרויען־האנדעל איז א יודישער מסחר... אגב די שפאנישע און ארגענטינער פרויען־הענד־לער האט מען געלאזט צורוה. פאר אונז איז דער ענין ליקווידירט און ס׳איז כדאי, מען זאל זיך אריינקלאפען אין קאפ אריין, אז דער מענש פון בוענאס איירעס איז שוין נישט דער, וואס שלום־עליכם האט בעשריבען, ער האנדעלט שוין יא מיט „אתרוגים״.

— — — — — — — — — —

אין איצטיגען מאמענט איז ביי אונז נישט פרעהליך. דער לאנדווירטשאפטליכער קריזיס רופט זיך אין ארגענטינא בלוטיג אפ, ארגענטינא פאכט דורך זעהר שווערע צייטען. אבער די גאנצע וועלט מאכט דאך איצט דורך שווערע צייטען און וואס עס וועט זיין מיט דעם כלל ישראל — וועט זיין מיט רב ישראל אין ארגענטינא...

DOKTÓR
H. WOŁKOWYSKI
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען
נעמט אן פון 9 — 2 נאכמ. און פון 5 — 9 אוונט
פאר דאמען בעזונדערען ווארטע־צימער.

סענסאציאנעלער אסעקוראציע־שווינדעל אין לידע

שטעלט אונטער 2 פאלשע פרויען ביי א נאטאריוש, כדי אפצונעהמען א גרויסע פערזיכערונג

די פאליציי אין לידע האט איצט ענטדעקט א סענסאציאנעלען שווינדעל מיט אנ׳אסעקוראציע־פרעמיע:

די געשיכטע איז אזא:

מיט א פאר וואכען צוריק זענען געקומען צום לידער נאטאריוש פ. די פרויען יוזעפא ליטווינא־וויטש און סטאניסלאווא טשווילאגא אין אייגעם מיט׳ן אייגנאווינער פון דארף לובניאקי סטאניס־לאוו נאסאוויטש און אלע האבען געשלאסען אנ׳ אקט, לויט וועלכען די 2 פרויען בעפולמעכטיגען נאסאוויטשען אפצונעהמען פאר זיי א גרויסע א־סעקוראנץ־פרעמיע.

אויפ׳ן סמך פון דעם דאקומענט האט זיך נא־סאוויטש אין עטליכע טעג ארום געווענדעט אין דער אנטשפרעכענדיגער אסעקוראציע - געזעל־שאפט אין ווילנא נאך אסעקוראציע. אין דער זעלבער צייט איז אבער אויך איינגעפלאסען א בי־טע אין דער געזעלשאפט פון 2 פרויען מיט די זעלבע אויבענדערמאהנטע נעמען, וועלכע האבען אויך געפאדערט די זעלבע פרעמיע, די געשיכטע איז גלייך געווארען אויפפאלענד און מען האט עס איבערגעגעבען אין דער פאליציי.

בעת דער אויספארשונג האט זיך ארויסגעוויזען, אז נאסאוויטש האט אפגעקויפט א הויז ביי די פרויען ליטוויבאוויטש און טשיווילאווא. היות קיין קופטשע האט ער צוליב יורידישע טעמים נישט גע־קענט מאכען האט ער געשלאסען א קאנטראקט אויף 36 יאהר.

דערוויל איז אויסגעבראכען א שארפער קאנ־פליקט צווישען נאסאוויטשען מיט די 2 פרויען, אין דער זעלבער צייט איז אויך אוועק מיט׳ן רויך דאס הויז, היות קיין אסעקוראציע האט נ. נישט געהאט רעכט צו בעקומען אהן דער בעשטע־טיגונג פון די פריהערדיגע באלעבאסטעס, האט נ. אונטערגעשטעלט 2 פאלשע פרויען מיט פאלשע דאקומענטען אויף די נעמען ליטווינאוויטש און טשיווילאווא, וועלכע האבען, כלומרשט, בעפולמעכ־טיגט ו׳—ן, אפצונעהמען די פרעמיע. נאסאוויטש מיט די 2 „פאלשע פרויען״ זענען באלד ארעס־טירט געווארען און מען האט זיי איבערגעשיקט אין לוקישקער טורמע.

הלא חכמה תקרא
ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בי״ח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאלסט נאר קומען און ביורא
פון ד. מאנעלא
וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ׳ן ערשטען הויף
פיעטריקאווער 17, לינקס אפיצינע פא־טער, טעל. 124-95
וואו ס׳ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען א־לערליי ביטען: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלויזולעס, זאכאזיפעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבער־זעצונגען אין אלע שפראכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווע־רען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1־טער הויף

אויף זינדיגע וועגען

28) סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן פון לאדזער לעבען

יאקוב האט נישט געמאכט קיין שריט ווייטער. ער איז געווען אזוי איבערראשט פון ראמאס אנוועזענהייט אין זיין צימער, אז ער האט קיין ווארט נישט געקענט ארויסרעדען. לאנגזאם האט ער זיך בעהערשט, צוגעמאכט די טיר און געפרעגט:

— פריילין ראמא, איהר דארפט מיך וועגען עפעס האבען.

— ראמאן איז געווארען שטארק אומאנגענעהם. זי האט זיך געפיהלט ווי א שול־קינד, וועלכע האט זיך פערשולדיגט און זי האט ארויסגעשטאמעלט.

— ניין, איך האב דיך נישט געזוכט, איך בין נאר צופעליג דא אריינגעקומען, געטראפען דאס פריילין מאניע און מיר האבען זיך אביסעל פער־שמועסט, האט ראמא געענטפערט, אזוי ווי זי וואלט זיך געווען ענטשולדיגט פאר יאקוב׳ען.

— פריילין גוטמאן האט יאקוב געזאגט, צו ראמאן, איך וויל זיין מיט אייך אויפריכטיג און עהרליך, אזוי ווי איך בין געווען צו אייך און צו אייער גאנצען הויז, ווי בין איצט. איך האב בע־מערקט, אז אין דעם הויז קומט פאר עפעס שרעק־ליכעס, עפעס גרויזאמעס. אייער האנדלונג איז אזעלכע, ווי איהר וואלט געטראגען אין זיך א מורא׳דיגען סוד און איהר קענט זיך קיין עצה נישט געבען, איך בין נאר א שאפער ביי אייך אין הויז, איך האב קיין שום רעכט זיך נישט אריינמישען אין די דאזיגע געשעפטען, אבער מיין הארץ פלאצט מיר פאר אייך, פאר אייערע ליידען און פיין, וואס איהר געהט לעצטענס א דורך. איך בין גרייט אוועקצוגעבען מיין לעבען פאר אייך, איך בין גרייט צו טון אלץ, וואס איהר וועט בע־פעהלען, אז אייך זאל קענען לייכטער ווערען. איך בין זיכער, אז אייער ווייזיט איצט איז נישט קיין צופעליגער און איהר האט מיט איהם געוואלט עפעס הערבריינגען. זאגט־זשע מיר, פריילין ראמא, וואס קומט דא פאר און בעפעהלט מיר, וואס איך האב צו טון.

דאס אלץ האט יאקוב ארויסגעזאגט מיט אזוי פיל רחמנות, ווייכקייט און הארציגקייט, מיט אזוי פיל אויפריכטיגען חילען צו העלפען ראמאן, אז ס׳האט נישט געקענט זיין קיין שום ספק אין דעם, וואס ער האט גערעדט.

— ריכטיג, ריכטיג, האט ראמא ארויסגערעדט און טרעהרען האבען זיך איהר געגאסען איבער די בלייכע באקען, אלץ איז ריכטיג, אבער....

— וואס פארא אבער קען דא זיין, צי רעכענט איהר, אז איך בין נישט פעהיג אייך צו בעשיצען, און מיין גרויסע פריינדשאפט צו אייך און צו אייער הויז.

— ניין, נישט וועגען דעם האנדעלט זיך נישט וועגען דעם, אבער זי... מאניע...

מאניע? מאניע? זי איז די אורזאך פון דעם גרויסען געהיימניש, מאניע איז בעגאנגען גע־גען אימיצען א פערברעכען?

יאקוב איז צוגעלאפען צו מאניען און זי אנ־געכאפט ביי דער האנד.

— ניין, ניין, נישט דאס. מאניע איז געגען מיר קיין שום פערברעכען נישט בעגאנגען. ס׳האנ־דעלט זיך נישט וועגען דעם.

מאניע האט זיך אויפגעכאפט פון בעט און אין איין העמד געשטאנען אנגעלעהנט אויף יא־קובען, און קוקט מיט ברייט־געעפענטע די אויגען און נישט געוואוסט אפילו, וואס ס׳קומט פאר, וועגען וואס דאס געשפרעך פיהרט זיך.

— טא, וואס־זשע האט דא מאניע פאר א שייכות, האט אויסגעשריגען יאקוב.

— זי האט דערין דעם שייכות, וואס זי האט זיך געשטעלט צווישען מיר און דיר, יאקוב.

— איך וויל אוועקגעהן פון דאנען, האט מא־ניע אנגעהויבען צו וויינען, איך בין אין גארנישט שולדיג, איך ווייס פון גארנישט....

— איך פערשטעה גארנישט, האט יאקוב גע־זאגט, צי בין איך אויך אריינגעצויגען אין דעם אומגליק, וואס גרייט זיך, פריילין ראמא, זאגט מיר אפען, וואס האט פאסירט, איך וויל שוין מעהר נישט ווארטען, איך מוז וויסען.

ראמא האט זיך אויסגעווישט די טרעהרען, זיך אנגענומען מיט מוט און קורץ און שארף גע־פרעגט יאקובען.

— יאקוב, ווער איז מאניע, און וואס פאר א בעציהונגען בינדען אייך מיט איהר?

יאקוב איז געבליבען רוהיג, אויף דער דאזי־גער פראגע האט ער שוין לאנג געווארט, אויב נישט מצד ראמאן, איז יעדענפאלס מצד דעם אל־טען סאמועל גוטמאן. ער האט געוואוסט, אז סוף־כל־סוף וועט ער מוזען דערויף ענטפערען.

— ווער מאניע איז, האט יאקוב געענטפערט, קען איך אייך נישט זאגען, גאנץ פשוט דערפאר, ווייל איך ווייס דאס אליין נישט. מאניען האב איך געפינען אין דער גאס. פשוט אין דער גאס. זי אליין ווייס אויך נישט, ווער זי איז, איך האב נישט קיין־חרטה אויף דער דאזיגער מציאה, אזוי ווי אייי־נער געפינט עפעס צו וואס ער האט געשטרעבט, אזוי האב איך צוזאמען מיט מאניען געפינען מיין גליק. מאניע איז געווארען מיין אינהאלט פון לעבען, מיין חלום פון דער צוקונפט, דער זין פון מיין עקזיסטענץ.

גענוג, גענוג, האט ראמא זיך מיט די פינ־גער פערשטופט די אויערען, גענוג, איך וויל נישט מעהר הערען, אויב די לאגע איז אזעלכע האב איך מעהר קיין שום פראגע נישט צו שטעלען, האב איך פאר דיר נישט מעהר קיין פערלאנגען און קיין פארשלאגען. אויף ווידערזעהען יאקוב, אויף ווידערזעהען מאניע.

ראמא האט די דאזיגע ווערטער ארויסגעזאגט מיט אזוי פיל פערביטערונג, מיט אזוי פיל רעזיג־נאציע אין אזא צושטאנד, אז יאקוב האט בשום אופן נישט געקענט ערלויבען, ראמא זאל אוועק־געהן. דערצו האט יאקוב אינסטינקטיוו דערפיהלט ביי זיך אין טאש דאס טארבעלע מיט סם, וואס ער האט בשעתו צוגענומען ביי ראמאן אין שטוב, ער איז געווען זיכער, אז דאס דאזיגע געשפרעך קען האבען טרויעריגע פאלגען, הגם ער האט זיך נאך נישט אפגעגעבען קיין חשבון פארוואס.

— ראמא געהט נישט אוועק, איך בעט אייך, בערוהיגט אייך און זאגט מיר, ערקלערט מיר אפען וואס איז געשעהען.

— אנשטאט אנ׳ענטפער האט ראמא זיך גע־כאפט צו דער טאש. צוערשט האט זי געזוכט אין איין טאש פון לייכטען מאנטעל, וואס זי האט גע־טראגען, דאן צו דער צווייטער און איידער יאקוב האט זיך נאך בעוויזען ארומצוקוקען האט ראמא געהאט אין האנד א קליינעם רעוואלווער!

ראמא האט אנגעהויבען צו מאכען מיט דער האנד בעוועגונגען ווי א משוגענע. צוערשט האט זי אנגעשטעלט דעם רעוואלווער אקעגען איהר הארץ, דאן האט זי איהם צוגעלעגט צו דער שלייף, דאן האט זי איהם אבער אויסגעצויגען אין דער ריכטונג, וואו ס׳איז געשטאנען מאניע.

דאס אלץ איז פארגעקומען אין פערלויף פון עטליכע סעקונדען, יאקוב איז צוגעלאפען צו ראמאן און זי געוואלט אנכאפען ביי דער האנד, ראמא איז ענטלאפען אויף דער אנדער זייט טיש. יאקוב איז נאכגעלאפען און ראמא האט אלץ איהם אויס־געמיטען. דער שטארקער יאקוב האט בעוויזען זי אנצוכאפען ביים מאנטעל, אבער ראמא ווי א ווילדע האט געלאזען דעם מאנטעל אין יאקובס העגד און ווי א וואהנזיניגע געלאפען ארום טיש מיט דעם אויסגעצויגענעם רעוואלווער אין האנד, אין א לייכטען דינעם מארגען־מאנטעל, וועלכער האט זיך פונאנדערגעשפילעט און בעוויזען רא־מאס האלב נאקעטען לייב.

מאניע האט זיך צוגעטוליעט צו דער וואנד און געוואלט רופען נאך הילף. מיט א צייכען מיט דער האנד, האט יאקוב מאניען פערבאטען צו שרייען.

די לאגע איז געווארען אנ׳ערנסטע, יאקוב האט נישט געקענט דערגרייכען ראמאן, כדי ביי איהר צוצונעהמען דאס שרעקליכע געוועהר.

פלוצלונג האט זיך דערהערט א שאס.

(המשך קומט).

Marja Corda i Harry Liedtke

הייגט און פאל-
גענדע טעג !!!

קו·ליסען פו·ן דער מאָדע

אין שפּאַנ. פּאַלאַץ

רעקאָרד פון גוטען הומאָר און פרעה-ליכקייט מיט נור איין טרעהר.

נעכסטער פּראָגראַם: „BULDOG DRUMOND" | קירצליך: „KRÓL KRÓLÓW"

Kino-Teatr Spółdzielnia
40 Sienkiewicza 40

אָנהויב פון די סעאַנסען אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונ-טאָג און יום-טוב 2 נאָכמ. לעצטער סעאַנס 10 אָוועגד אויפ'ן I סעאַנס זענען די פרייזן פון אַלע פּלעצער 60 גר.

הייגט פּרעכטיגע פּרעמיערע! מייסטערווערק פון אַלע צייטען! ליבעס-פּאָעמע. וועגען וועלכער די וועלט האָט נישט געטרוימט! זינג און רוהם פון קלאַנג-פילם!

קעניג פו·ן די בעטלער

אין דער ראָלע פון פּאָעט-בעטלער, דער הויפּט-אַרטיסט פון זיגפעלד-טעאַטער אין ניו-יאָרק

DENIS KING

Janette Mac Donald

בעריהמט פון פילם „ליבעס-פּאַראַדע"

מעכטיג און דינאַמיסטיש שפּילען און זינגען פון דעם באַריהמטען אַקטיאָר האָט איבעראַשט אַלעמען און אַלע ביז איצט געזעהענע שטערנס. — אין דער ראָלע פון דער שעהנער פירשטין

פּאָפּולערע פרייזען פון די פּלעצער. אָנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאָכמ., שבת, זונטאָג און יום-טוב 12.30 אַ זייגער בייטאָג.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראַך ווערט גרויס אַזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם כוס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל גוטע חתל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בע-האַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר-

דאָקטאָר בראַכורעהונג בעזונדערן זיכער דעם שמערצען און געפעהרליכסטען בראָך. אויך פאַר הויקערס לאַמנגען מיט הייל-גאַרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרומטע פיס און פּלאַט-פוס ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גוטע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.

עמפפאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוועגד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס „ערוועגדליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אַנ-בעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזי-טעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד״ר באַראַנטש, פּראָפ. ד״ר י. מאַ-רישלער, פּראָפ. ד״ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן טערוונגען פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאנקזאגונג.

דעם ה. ספּעציאַליסט י. ראַפּאַפּאָרט, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 דריק איך אויס מיין דאַנקבאַרקייט פאַר אַנגעהאַלטען מיר די זעהר שווערע ברוך-רופּטור אַנ'ערך 25 יאָהר האָב איך געליטען פון שמערצען וועהטאָג-אַטאַקען און היינט, אַ דאַנקדעם גרויסען ספּעציאַליסט בין איך פריי פון ליידען און פעהיג צו דער אַרבייט. דערמיט דריק איך אויס איהם מיין הערציגסטע דאַנקבאַרקייט.

Tema Rozenblum.

טוך און קאָרט-לאַגער
SZ. MAROKO, Łódź

נאַוואָמיעסקאַ 2, פראָנט I שטאָק טעל. 159-48

עמפּפעהלט צום פריהלינג און זומער-סעזאָן א גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע און בעסטע דאַמען- און מענער-שטאָפען.

יעדער איינציגער
מעבעל

האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או״וו צאָהלט די העכסטע פרייזען

א.ווייצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

פעראיין „מלביש ערומים"
15 סקווערא וואַ 15

די פערוואַלטונג פון „מלביש ערומים" מאַכט בעקאַנט, אַז דער פעראיין ערטיילט

בחנמ'דיגע מעדיצינישע הילף
פאַר אונבעמיטעלטע און אָרימע.

דער סעקרעטאַריאַט פון „מלביש ערומים" גיט אַרויס צעטלען צום דאָקטאָר פון 10 ביז 12 און פון 4 ביז 7. די פערוואַלטונג.

Dr. Z. Rakowski

פאַר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמשניצע זגערושער 17 פון 10—11 און פון 2—3

קינא-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם!

1) „מאַראַל פון פרוי דולסקאַ"

מיטרייסענדער אינהאַלט. פּרעכטיגע אויסשטאַטונג.

אין די הויפּטראָלען:

Dela Lipińska, Tadeusz Wesołowski,
Zofja Batycka, Adolf Dymsza,
Hanka Modzelewska.

2) „פרויען-צערטלער"

פּרעכטיגסטע קאָמעדיע פון אַלע צייטען. אין די הויפּטראָלען:

LEW CODY i A. PRYNGLE.

גלענצענדער אָרקעסטער אונטער דער ליייטונג פון ה' סטעפּאַנסקי

אָנהויב פון די סעאַנסען: אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב — 12 אַ זייגער בייטאָג. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

לאָנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאַר

שרייבט און ערלעדיגט אַלערליי

ביטעס, אַנקלאַגעס און קלאַוזולעס

ספּעציאַליסט אין אַלע מיליטער-ענינים, ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאַר איינציגע שפּייזערס.

שנעלער אויסקויף פון פּאַטענטען און רעגיסטראַציע-קאַרטען אויפ'ן יאָהר 1931

ב. מאָן, 10 פּיעטריקאָווער 10

נעהמט אָן פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג אומזיסט.

צו די ה"ה גנבים!

נעכטען צווישען 3—4 נאָכמיטאָג איז אויפ'ן באַלוטער מאַרק געגנב'עט געוואָרען 2 זעק מיט טאַבאַק און פּאַפּיראָסען. די ה"ה גנבים ווערען געבעטען די סחורה צוריקצושיקען און כ'בין גרייט צו בעצאָהלען דעם פולען ווערט פון דער סחורה, ווייל אַנדערשוואו וועלען זיי בעקומען דערפאַר גראָשענס. מ'קען זיך ווענדען צו ה' קליין, באַלוטער מאַרק 1.

בעמ.: אַלע סוחרים ווערען געוואָרענט די סחורה נישט צו קויפען, ווייל כ'האָב געמאָלדען דער פּאָליציי. מיט אכטונג פּראַשקער אין אַלעקסאַנדער

אַ שניידער-אַרבייטער

(נעהילף) צו מענער-בע-שטעלס 1 סאָרט קען זיך מעלדען 6 שעפּיען 45 (בענעדיקטאַ) פראָנט ביי חיים. 138

— אַ —

וואוינונג

בעשטעהענד פון 7 צי-מער אין צענטרום שטאָט געאייגנעט אויף אַ האַנ-דעלס-לאָקאַל אָדער אויף אַ ביוראָ איז פון זאָפאָרט צו פערמיטען. צו ערפאַהרען טעלעפאָניש 146-66

Dr. med. N. ROZEN

צאָהן-כירורג

קראַנקהייטען פון דויאַנסעס, גימען, צייהן א.א.וו. צייהן-רעגולירונג, רענטגען-דיאַגנאָסטיק.

אַנדזשעיאַ 7, טעל. 216-57.

עמפּפאַנגס-שעהן' פון 3—7 נאָכמ.

Dr. med. D. Wajskopf

פּיעטריקאָווער 104 B
טעל. 114-82

אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציאַליסט פאַר מאָגען, קישקעס און לעבער, רענטגען. אויפנאַהמעס. שעה'ן פון 4 — 7 נאָכמ.

DR. MED. Haltrecht

ספּעצ.-אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה., קינדערלאָזיגקייט.

נעמט אָן פון 12—3 נ"מ און פון 8 ביז 9 אָוועגד. זונטאָג פון 9 ביז 1 בייטאָג.

פּיעטריקאָווער 10

פאַר אונבעמיטעלטע לעמשניצע-פרייזען.

DR. MED. L. Pikielny

אוראָלאָג

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אָן פון 12—1 און פון 7— 4 אָוועגד.

Dr. med. W. Eychner

גינעקאָלאָג-אַקושער

זגערזשער 11

טעלעפאָן 72—134

נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 7½—9 אָוועגד.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאָוואָדזקאַ 1.

נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ-לאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאָמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.

— טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוועגד. — פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג. — בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ. בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

ווענעריש קליניק כירורגישע „SANATO"

אַגראַראָוואַ 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאַס

ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אינגען-אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג. כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נכמיטאָג.

לעטשניצע

צאָהן-ערצטליכער גאַבינעט און רענטגען-אינסטיטוט

דיאַגנאָסטיק, אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראַפּיע)

זגערזשער 17 טעל. 116-33

וועגעראָלאָגישער גאַבינעט

טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאָכמיטאָג.

Dr. med. J. Lubicz

כירורג-אָרטאָפּעד

Gdańska 28, tel. 183-17

צוריקגעקעהרט.

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

איינגענע פּראָצאָוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: וועלדער אויף פּלאַטפוס, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.

נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

DR. MED. H. LUBICZ

ספּ. פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנק.

אויף צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 141-32

עמפּפאַנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאָג און יו"ט 9—1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

Doktór KLINGER

ספּעציאַל-אַרצט פאַר וועגערישע, הויט- און האָר-קראַנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

נעהמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אָוועגד און פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פּיעטריקאָווער 62"

Dr. med. H. Karaś

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

זגיערזשער 16

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 3 ביז 7 אָוועגד.

אַבאָנאַמענטס-פרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל. פאַר'ן איגהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פרייז: פאַר'ן מעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען. אין מעקסט—40 „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „ צווישען מעקסט 12— „ „ „ „ 18— „ „ „ „ 8 „ פאַר מיליטער-... דער שטאָט 50 גראָש. מייערע. אויסל. 100 גראָש. מייערע. טעלעגראַמען—10 גר. אַ וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.